

Strategia Rozwoju Gminy Wińsko na lata 2022-2032

Gmina Wińsko

Wińsko, 2022 r.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	2
I. PODSUMOWANIE DIAGNOZY	4
I.1. Podsumowanie diagnozy w obszarze społecznym	4
II.2. Podsumowanie diagnozy w obszarze gospodarczym.....	9
II.3. Podsumowanie diagnozy w obszarze przestrzennym	11
II. KIERUNKI ROZWOJU GMINY WIŃSKO	14
II.1. Plan rozwoju gminy	14
II.2. Obszar strategicznej interwencji w ujęciu lokalnym	18
II.3. Obszar strategicznej interwencji w ujęciu regionalnym.....	18
II.3. Model przestrzenno-funkcjonalny wraz z ustaleniami i zaleceniami dotyczącymi prowadzenia polityki przestrzennej	20
IV. WDRAŻANIE STRATEGII	34
IV.1. Procedury wdrażania, monitoringu i ewaluacji Strategii	38
IV.2. Ramy finansowe realizacji Strategii.....	44
Spis tabel	46
Spis rysunków	47

WSTĘP

Strategia rozwoju gminy to dokument tworzący ramy dla procesu zarządzania gminą oraz wyznaczania i osiągania celów polityk publicznych. W formie niematerialnej oznacza realizację procesu zarządzania, podejmowania konkretnych przedsięwzięć służących wdrażaniu proponowanych w Strategii kierunków interwencji przy wykorzystaniu narzędzi wykonawczych, a także proces monitoringu i ewaluacji, przekładający się na doskonalenie podejmowanych działań.

Prace nad Strategią rozpoczęły się na podstawie Uchwały nr XLIII/311/2021 Rady Gminy Wińsko z dnia 27 października 2021 r. sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu "Strategii Rozwoju Gminy Wińsko na lata 2022 - 2032", w tym trybu konsultacji, o których mowa w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Kształt niniejszego dokumentu wynika z obowiązujących przepisów prawa, w szczególności ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2022 poz. 559 z późn. zm.), zgodnie z którą Strategia musi zawierać następujące elementy:

- 1) cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
- 2) kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
- 3) oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
- 4) model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy;
- 5) ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;
- 6) obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, wraz z zakresem planowanych działań;
- 7) obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań;
- 8) system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
- 9) ramy finansowe i źródła finansowania.

W niniejszym dokumencie nie określono obszarów strategicznej interwencji kluczowych dla gminy. Wynika to z faktu, że gmina przygotowuje obecnie program rewitalizacji, który z założenia koncentruje się na wyodrębnionych w drodze analizy danych oraz konsultacji społecznych kluczowych i najbardziej potrzebujących wsparcia obszarach gminy.

Gmina Wińsko pismem znak: ORG.061.1.2022 z dnia 4 maja 2022 r. wystąpiła do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu w sprawie uzgodnienia braku konieczności

przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Strategii. Z uwagi na fakt, że przedłożony dokument ma charakter „kierunkowy” i nie określa szczegółowych rozwiązań co do usytuowania, rodzaju i skali działań, Regionalny Dyrektor uznał, że realizacja ustaleń Strategii, przy wyborze właściwej lokalizacji oraz zachowaniu wymogów ochrony środowiska wynikających z przepisów odrębnych, nie powinna znacząco negatywnie wpłynąć na środowisko. W związku z tym organ uzgodnił odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla niniejszej Strategii (pismo znak: WSI.410.2.37.2022.HL z dnia 2 czerwca 2022 r.).

W dniu 5 maja 2022 r. gmina wystąpiła do Marszałka Województwa Dolnośląskiego o wydanie opinii w przedmiocie sposoby uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, określonych w strategii rozwoju województwa. Strategia uzyskała pozytywną opinię. W dokumencie uwzględniono częściowo uwagi zamieszczone w uchwale nr 5431/VI/2022 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 1 czerwca 2022 r.

Projekt Strategii został ponadto poddany konsultacjom społecznym, trwającym od 5 maja do 8 czerwca 2022 r. Zainteresowane osoby i podmioty mogły wziąć udział w spotkaniu otwartym bądź zgłosić swoje uwagi na piśmie (w siedzibie Urzędu Gminy lub elektronicznie). Z przeprowadzonych konsultacji społecznych został sporządzony raport, opublikowany następnie na stronie internetowej gminy.

I. PODSUMOWANIE DIAGNOZY

I.1. Podsumowanie diagnozy w obszarze społecznym

Gmina Wińsko leży w północnej części województwa dolnośląskiego. Jest gminą wiejską, położoną w niedalekiej odległości od Wrocławia czy Lubina.

Liczba ludności zameldowanej na pobyt stały na koniec 2020 r. wynosiła 8061 osób. W okresie ostatnich 5 lat zmniejszyła się o 2,86%, co wpisuje się w ogólnopolskie tendencje związane ze starzeniem się społeczeństwa (spadek liczby urodzeń oraz wzrost liczby zgonów, zwłaszcza w dobie pandemii Covid-19). Przyrost naturalny ogółem zmniejszył się w ostatnich 5 latach o 18,05% (liczba zgonów wzrosła o 13,33%, liczba małżeństw do 2018 r. wzrastała, natomiast w 2019 oraz 2020 r. poziom ten zaczął się obniżać). Nierównowaga między liczbą kobiet i mężczyzn, z nieznaczną przewagą tych pierwszych (poza liczbą ludności w wieku produkcyjnym), w ciągu ostatnich 5 lat oscylowała wokół niecałych 2 p.p. Kobiety stanowią blisko 51%, zaś mężczyźni niewiele ponad 49% ludności gminy. W latach 2016-2020 wystąpił spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz przyrost w wieku poprodukcyjnym. Największa asymetria występuje w wieku poprodukcyjnym, gdzie na ok. 500 mężczyzn przypada 1000 kobiet. Więcej jest również kobiet w wieku przedprodukcyjnym, co stanowi atut ze względu na przyszłe możliwości reprodukcyjne społeczności. Natomiast liczba kobiet w wieku produkcyjnym jest mniejsza od liczby mężczyzn (w latach 2016-2020 stanowiły od 45,44% do 45,83%), co stanowi szczególnie niekorzystną tendencję, biorąc pod uwagę wspomniany już kontekst bieżącej reprodukcji ludności. Przyrost ludności w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym ujemnym przyroście naturalnym oraz niższej liczbie kobiet w wieku produkcyjnym wykazuje zbieżność z tendencjami ogólnopolskimi i stanowi o procesach starzenia się społeczeństwa. Procesy takie mają i będą mieć niekorzystny wpływ na rozwój poprzez ograniczenie potencjału ludzkiego na lokalnym rynku pracy oraz limitowanie możliwości rozwojowych gminy i mniejszą szansę na zmianę jej profilu gospodarczego. Wzrastający udział osób starszych w populacji oznaczać będzie wzrost zapotrzebowania na usługi medyczne, opiekuńcze i pielęgnacyjne - zarówno te świadczone przez członków rodzin, jak i przez instytucje gminne, kościoły, organizacje pozarządowe czy podmioty komercyjne. Wzrośnie popyt na świadczenia systemu ochrony zdrowia. Te niekorzystne tendencje demograficzne bez wątpienia będą miały wpływ na kwestie budżetowe gminy.

Gminny Ośrodek Kultury to jednostka organizacyjna gminy Wińsko, która prowadzi działalność kulturalną polegającą na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury, w szczególności poprzez prowadzenie stałych form działalności w postaci amatorskich zespołów artystycznych, sekcji i kół zainteresowań. Organizuje imprezy kulturalne, konkursy, przeglądy, warsztaty, festiwale i wystawy z różnych dziedzin sztuki, na których promuje kulturę gminy Wińsko oraz lokalnych twórców. W zakresie kultury fizycznej działalność prowadzi Gminny Ośrodek Sportu, Turystyki i Rekreacji,

którego siedziba została gruntownie wyremontowana. Działa w niej także Klub Aktywności Mieszkańców. Mieszkańcy mogą korzystać z szeregu obiektów sportowych zlokalizowanych na terenie gminy, np. stadionu czy hali sportowej w Wińsku, z których większość znajduje się w stanie dobrym. W 29 miejscowościach gminy usytuowane są boiska sportowe, na których odbywają się zarówno regularne imprezy sportowe, jak też o charakterze jednorazowym, okazjonalnym.

W ramach Gminnych Bibliotek Publicznych w Wińsku działają placówki w Wińsku (Gminna Biblioteka Publiczna), Głębowicach i Krzelowie (filie). Taki kształt sieci bibliotecznej zapewnia mieszkańcom w miarę dogodny dostęp do zbiorów bibliotecznych, informacji i edukacji czytelniczej. Liczba woluminów w bibliotekach publicznych gminy Wińsko na przestrzeni lat zmniejszyła się o ponad 10 000 egzemplarzy, co stanowi 32,85% całego księgozbioru. Stan wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz nie przedstawia zadowalającego obrazu, co jednakże wpisuje się w ogólnopolskie tendencje dotyczące spadającego od lat poziomu czytelnictwa. W gminie Wińsko spadek ten między 2016 a 2020 r. wynosi 12,77%. Biblioteka pozyskuje pozabudżetowe środki na finansowanie swojej działalności poprzez aplikowanie do różnych programów i konkursów. Czytelnicy mogą korzystać z systemu bibliotecznego MAK+, który tworzy elektroniczny, zintegrowany katalog biblioteczny. Biblioteki współpracują z innymi instytucjami z terenu gminy oraz z kraju, takimi jak: szkoły, przedszkola, parafie, biblioteki z terenu powiatu wołowskiego, Wojewódzka Biblioteka Publiczna, Biblioteka Narodowa, Instytut Książki.

Większość miejscowości posiada świetlice wiejskie, będące w stanie bardzo dobrym lub dobrym. Mieszkańcy mogą z nich korzystać również w celu realizacji przedsięwzięć kulturalnych.

Gmina prowadzi kilka placówek edukacyjnych: Szkołę Podstawową im. Świętego Mikołaja z Miry w Krzelowie, Szkołę Podstawową im. Jana Markiewicza w Orzeszkowie, Szkołę Podstawową w Wińsku, Szkołę Podstawową im. Jana Adama de Garnier w Głębowicach, Przedszkole Samorządowe przy Szkole Podstawowej w Wińsku oraz oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych w: Krzelowie, Orzeszkowie i Głębowicach. Na przestrzeni lat 2016-2020 liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli uległa zmniejszeniu z 234 do 204 (około 13%), tak samo jak liczba oddziałów w przedszkolach - około 17%. W szkołach podstawowych z kolei (przy uwzględnieniu uczniów gimnazjów) liczba uczniów nie uległa dużej zmianie - o 1,3% (7 osób). Ze względu na towarzyszący temu wzrost liczby oddziałów (z 33 do 38, tj. 15,2%) warunki nauki stały się bardziej wygodne - liczba uczniów w oddziale zmniejszyła się z 16 do 14. Prawie 55% nauczycieli posiada najwyższy stopień awansu zawodowego - nauczyciele dyplomowani; nauczycieli mianowanych jest prawie 12%, kontraktowych - ponad 22%, zaś stażystów niewiele ponad 10%. Wyniki egzaminów ósmoklasisty w 2020 r. w poszczególnych placówkach były zróżnicowane. Egzamin z języka polskiego wypadł poniżej średniej we wszystkich szkołach. W przypadku matematyki szkoła w Głębowicach osiągnęła najwyższy poziom, zaś szkoła w Orzeszkowie - poniżej średniej. Z kolei egzamin z języka angielskiego najstąbiej wypadł

w szkole w Krzelowie, najwyższy poziom osiągnęła szkoła w Głębowicach. Egzamin z języka niemieckiego poza szkołą w Orzeszkowie, która niemalże podwoiła średnią wojewódzką, oraz szkołą w Krzelowie (10 punktów procentowych więcej od średniej) w pozostałych placówkach wyniki również odbiegały od średniej wojewódzkiej. Urząd Gminy Wińsko w ostatnim czasie pozyskał środki i realizował następujące projekty zmierzające do rozwoju oświaty w gminie: „Uczymy się dla siebie. Nowoczesna edukacja w Gminie Wińsko”, „Posiłek w domu i szkole”, „Narodowy program rozwoju czytelnictwa”, „Zdalna szkoła”, „Zdalna +”.

Gmina Wińsko, realizując zadania samorządowe, prowadzi również opiekę nad dziećmi do lat 3. Jako jednostka organizacyjna i budżetowa istnieje Publiczny Żłobek „Wyspa Skarbów” w Wińsku, prowadzący kilka placówek na terenie gminy. W sumie we wszystkich jednostkach dostępne są miejsca dla 66 dzieci do lat 3. W ramach realizacji zadań związanych z opieką nad dziećmi do lat 3 realizowano następujące projekty: „Nowe miejsca opieki nad dziećmi do lat 3 w Gminie Wińsko szansą na wzrost zatrudnienia wśród rodziców”, „Maluch”+ 2019, „Dolnośląskie Żłobki II”, „Maluch”+ 2020.

Podstawową jednostką gminy Wińsko powołaną do realizowania zadań z zakresu pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wińsku. Pomoc realizowana przez GOPS w Wińsku przybiera różnorodne formy, w zależności od zidentyfikowanych problemów. Są to m.in.: wsparcie pracowników socjalnych, asystentów rodziny, pomoc w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej, opieka nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi, zaburzonymi psychicznie i bezdomnymi, wsparcie osób doświadczających przemocy, wsparcie prawne, świadczenia pieniężne bądź niepieniężne (rzeczowe). Nadto w gminie funkcjonuje Centrum Senioralne „Srebrna Podkowa”, obejmujące Dzienny Dom Seniora I i Dzienny Dom Seniora II, z których w 2020 r. korzystało 35 osób w wieku powyżej 60 lat, nieaktywnych zawodowo, w tym 7 mężczyzn i 28 kobiet. Na przestrzeni lat 2016-2020 liczba rodzin ogółem korzystających z pomocy społecznej spadła w niewielkim stopniu - z 324 do 314 rodzin (nieco ponad 3%). Spadek nastąpił we wszystkich grupach, poza rodzinami złożonymi z emerytów i rencistów, gdyż wśród nich odnotowano wzrosty o ponad 24% (z 79 do 98 rodzin). Natomiast wyraźny wzrost wystąpił w przypadku rodzin jednoosobowych - z 27 do 70 (ponad 159%). Wśród rodzin emerytów i rencistów o większej liczbie osób odnotowano tendencję spadkową. Najwięcej beneficjentów korzystało ze wsparcia z powodu ubóstwa: w 2016 r. - 226 rodzin, a w 2020 r. - 188. Kolejne najczęściej występujące powody to bezrobocie oraz długotrwała lub ciężka choroba. Beneficjentami środowiskowej pomocy społecznej było w 2020 r. 679 osób i 314 gospodarstw domowych. Liczba ta systematycznie spada. Od 1 lipca 2012 r. na terenie gminy funkcjonuje rodzinny dom dziecka. Na dzień 31 grudnia 2020 r. istniały 4 rodziny zastępcze spokrewnione i 4 rodziny zastępcze niezawodowe.

Dostęp do służby zdrowia na terenie gminy jest dość dobry w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej. Funkcjonuje Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wińsku, Krzelowie

i Głębowicach oraz dwie prywatne poradnie stomatologiczne. Pomocy można szukać w najbliższych położonych instytucjach: Szpital w Wołowie, Szpital i Przychodnia Rejonowo-Specjalistyczna w Brzegu, Pogotowie Ratunkowe we Wrocławiu, Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Lubiążu oraz w Lubinie.

Na terenie gminy występują 33 organizacje pozarządowe posiadające wpis do Krajowego Rejestru Sądowego. W 6 miejscowościach funkcjonują Ochotnicze Straże Pożarne: Wyszęcice, Turzany, Smogorzów Wielki, Krzelów, Wińsko, Orzeszków. Ponadto działalność prowadzą stowarzyszenia wpisane do rejestru Starosty Powiatowego w Wołowie: Klub Karate Kyokushin Wińsko, Klub Piłkarski „Viktoria” Orzeszków, Klub Piłkarski „Zryw Głębowice”, Uczniowski klub Sportowy w Wińsku oraz „Towarzystwo Piłki Nożnej” - Ludowy Zespół Sportowy „Kometa Krzelów”. Gmina Wińsko prowadzi współpracę z organizacjami pozarządowymi. Zgodnie z obowiązującymi przepisami rokrocznie Rada Gminy przyjmuje w drodze uchwały Programy współpracy Gminy Wińsko z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Środki przeznaczone z budżetu gminy na realizację zadań przez te podmioty systematycznie rosną (między 2016 a 2019 r. o ponad 66%). W 2022 r. zakładana wysokość środków na realizację programu wynosi 125 000 zł. Głównymi obszarami, w których je realizowano, były: upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, kultura oraz turystyka. Gmina Wińsko współpracuje z organizacjami pozarządowymi również poprzez działania promocyjne (promocja organizacji) oraz wsparcie organizacyjne, np. udostępnianie gminnych obiektów nieodpłatnie bądź na preferencyjnych warunkach.

Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy Wińsko zapewnia Komenda Powiatowa w Wołowie poprzez Rewir Dzielnicowych (2 dzielnicowych). Z kolei nad bezpieczeństwem pożarowym na terenie gminy czuwają: Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Wołowie oraz 6 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP Wyszęcice, OSP Turzany, OSP Smogorzów Wielki, OSP Krzelów, OSP Wińsko, OSP Orzeszków).

Analiza SWOT w obszarze społecznym

Mocne strony	Słabe strony
• dbałość o wzrost liczby mieszkańców poprzez prowadzenie aktywnej polityki repatriacyjnej • stale poszerzająca się oferta kulturalna, • pozyskiwanie przez gminę środków na rozwój oświaty, • dobrze rozbudowana oferta opieki nad dziećmi do lat 3, • funkcjonujące świetlice wiejskie, • działające jednostki OSP,	• zmniejszająca się liczba ludności (w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym), ujemny przyrost naturalny skutkujący ograniczeniem potencjału ludzkiego na lokalnym rynku pracy, • mniejsza liczba kobiet niż mężczyzn w wieku produkcyjnym, • dynamiczny przyrost liczby osób starszych generujący większe zapotrzebowanie na usługi medyczne, opiekuńcze

• dostęp do infrastruktury oświatowej, • działalność organizacji pozarządowych oraz inna aktywność mieszkańców, które mogą stanowić o potencjale społecznym w gminie, • spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej, • dostęp do usług rehabilitacyjnych, • istniejące miejsca opieki i pobytu dziennego dla osób starszych w gminie, • władze gminy i społeczność lokalna zaangażowane w budowanie aktywności obywatelskiej, tworzenie i planowanie dokumentów strategicznych, podejmowanie działań wzmacniających poczucie tożsamości lokalnej, • poprawiająca się jakość współpracy między instytucjami gminnymi, • wysoki poziom poinformowania mieszkańców o wydarzeniach gminnych	• i pielęgnacyjne, co wpłynie negatywnie na budżet gminy, • izolacja młodzieży, spotęgowana pandemią Covid-19, • dość słabo rozwinięta oferta opieki zdrowotnej, • niewystarczający dostęp do pomocy prawnej i psychologicznej w odniesieniu do potrzeb, • mała aktywność społeczna, • wzrost osób korzystających z opieki społecznej w rodzinach jednoosobowych, • słaba sieć połączeń drogowych, pozwalających łatwo i szybko korzystać z usług dostępnych poza terenem gminy, • duża powierzchnia gminy i odległości między miejscowościami utrudniające dostęp do usług społecznych zlokalizowanych przede wszystkim w Wińsku, • brak postrzegania Wińska jako centrum gminy, przez co nie przyczynia się do integracji mieszkańców, • konkurencja między miejscowościami i poczucie, że wsie inne niż Wińsko są w mniejszym stopniu „doinwestowywane”
Szanse	Zagrożenia
• bliskość drogi ekspresowej S5, • bliskość większych ośrodków miejskich (Wrocław, Wołów, Lubin), mogących stanowić miejsce pracy, • napływ nowych mieszkańców, w tym repatriantów (zwłaszcza reprezentujących zawody deficytowe na terenie gminy), • wzrost popularności stylu życia „slow life”, • aktywność lokalnych władz w pozyskiwaniu różnego typu funduszy na realizację zadań w obszarze społecznym, • współpraca z różnymi instytucjami i podmiotami, również spoza terenu gminy	• odpływ młodych mieszkańców do okolicznych, większych miejscowości posiadających bardziej atrakcyjną ofertę (pracy, mieszkaniową, spędzania wolnego czasu), • spadek stopy życiowej społeczeństwa, • niska motywacja do integracji i zaangażowania w sprawy gminy, • starzenie się społeczeństwa, • pomoc społeczna w niektórych przypadkach wpływająca demotywująco na chęć podejmowania pracy zawodowej i samodzielne funkcjonowanie, • zmniejszenie środków finansowych do budżetów samorządów terytorialnych, • niestabilne i często zmieniające się uregulowania prawne, w tym zwłaszcza finansowe, • problemy finansowe gminy

II.2. Podsumowanie diagnozy w obszarze gospodarczym

Sytuacja na rynku pracy ulega w ostatnich latach poprawie - zauważyć można spadek liczby bezrobotnych o 19,6%. Wahnięcie polegające na nieznacznym wzroście liczby zarejestrowanych bezrobotnych miało miejsce między 2019 a 2020 r. i z pewnością wiązało się z epidemią Covid-19. Udział kobiet w grupie osób bezrobotnych ulegał w analizowanym okresie zmianom, chociaż generalnie się zmniejszył. Do negatywnych zjawisk na terenie gminy Wińsko, związanych z bezrobociem, należy zaliczyć dość wysoki udział bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, zwłaszcza osób długotrwale bezrobotnych (68% ogółu bezrobotnych) oraz w wieku do 30 i powyżej 50 lat (po ok. 27%). Największa liczba bezrobotnych mieszka w Wińsku (19,2% ogółu bezrobotnych). Dość znaczny udział w całkowitej liczbie osób pozostających bez zatrudnienia mają mieszkańcy Małowic (7%), Krzelowa (5,9%) i Głębowic (5%). Wiąże się to oczywiście z faktem, że są to największe miejscowości na terenie gminy.

Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla gminy Wińsko wynosi 69,7 pkt. na 100, a więc jest niższy niż jego wartość dla województwa dolnośląskiego - 76,3 pkt. Największą część gruntów ornych zajmują grunty średniej jakości, IV klasy bonitacyjnej, stanowiące 42,1% powierzchni użytków rolnych. Około 1/3 zajmują gleby V i VI klasy. Gleby klas I - III stanowią 24,6% użytków rolnych. Ze względu na zróżnicowaną rzeźbę terenu w obrębie gminy występuje problem erozji wodnej (dotyczy około 490 ha gruntów).

Średnia powierzchnia gospodarstw rolnych wynosi 8,34 ha. Znaczący udział mają najmniejsze gospodarstwa rolne o powierzchni nieprzekraczającej 5 ha - stanowią one 64,2% ogółu (ich średnia powierzchnia to zaledwie 2,22 ha). Gospodarstwa powyżej 15 ha powierzchni stanowią niecałe 11% ogółu.

W strukturze zasiewów dominują zboża (89,3%). Niewielki udział mają rośliny okopowe i rzepak, rośliny specyficzne, jak tytoń czy warzywa do przetwórstwa (głównie patisony). Produkcja zwierzęca nie jest popularna. Pomimo dużej powierzchni łąk i pastwisk, które stwarzają dobre warunki do rozwoju chowu bydła, ich obsada jest niższa niż trzody chlewnej.

Liczba podmiotów gospodarczych w ostatnich latach wzrosła o 14,2%. W przypadku wskaźnika liczby podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców gmina Wińsko wypada słabiej niż powiat - zarejestrowanych jest na jej terenie 73,4 na 1000 mieszkańców (w powiecie 95,6/1000). Dominują najmniejsze podmioty gospodarcze, zatrudniające do 9 osób (97,2% ogółu). Zdecydowana większość podmiotów gospodarczych w gminie działa w handlu i budownictwie.

Ze względu na warunki naturalne oraz dziedzictwo kulturowe występujące na terenie gminy, posiada ona pewien potencjał turystyczny. Chociaż nie są to elementy pozwalające na rozwój turystyki długoterminowej, to przy wykreowaniu produktu turystycznego i poprawie promocji gminy można

przyciągnąć przede wszystkim turystów weekendowych, mieszkańców Dolnego Śląska lub województw ościennych. Od 2018 r. funkcjonuje Gminny Ośrodek Sportu, Turystyki i Rekreacji w Wińsku, który zajmuje się przygotowaniem kompleksowej oferty turystycznej gminy oraz jej promocją. W gminie rozwija się - zarówno z inicjatywy prywatnej, jak i samorządowej - infrastruktura okoturystyczna, m.in. noclegowa, rekreacyjna. Jej wiejski charakter przyczynia się do rozwoju działalności agroturystycznej. Ważną atrakcją rekreacyjną dla mieszkańców gminy oraz gmin ościennych jest zalew w miejscowości Słup. Gmina sukcesywnie od kilku lat prowadziła działania polegające na zagospodarowaniu terenu nad zalewem, pozyskując na to również dofinansowanie od innych podmiotów. Przez gminę przebiega szereg szlaków turystycznych, atrakcyjnych zarówno dla pieszych, jak i rowerzystów. Gmina dysponuje mapą, na której zaprezentowano szlaki turystyczne oraz zaznaczono najważniejsze atrakcje turystyczne.

Analiza SWOT w obszarze gospodarczym

Mocne strony	Słabe strony
- wzrost aktywności gospodarczej, - spadek bezrobocia, - dostępność terenów pod budownictwo i inwestycje, - produkty lokalne oraz tradycje związane z uprawianiem winorośli, co można wykorzystać jako element marketingowy i reklamowy podnoszący atrakcyjność turystyczną, - gęsta sieć drogowa, - występowanie dużych gospodarstw rolnych, - zabytki architektoniczne będące atrakcją gminy, - warunki przyrodnicze	- brak dużych podmiotów gospodarczych, - słaby rozwój gospodarczy, - wysoki udział bezrobocia długotrwałego, osób do 30. i po 50. r.ż. - zbyt mała w stosunku do potrzeb baza noclegowa oraz gastronomiczna, - niewystarczająca liczba obiektów małej gastronomii i gospodarstw agroturystycznych, - rozdrobnione rolnictwo, słabo wyposażone w sprzęt rolniczy i środki produkcji, - dość słaba jakość gleb oraz – w niektórych obrębach – zjawisko erozji gleb, - niski poziom rozwoju turystyki lokalnej
Szanse	Zagrożenia
- promocja produktów lokalnych, - wsparcie rozwoju MMŚP (środki pomocowe), - współpraca z sąsiednimi samorządami i organizacjami pozarządowymi, - wzrost popularności turystyki lokalnej, krótkoterminowej i aktywnej, - opracowanie i promocja oferty inwestycyjnej,	- ograniczone środki zewnętrzne – niekorzystne zapisy dotyczące podziału środków funduszy UE, - rosnące koszty prowadzenia działalności gospodarczej, - niekorzystne przepisy prawa i polityka podatkowa utrudniająca rozwój działalności gospodarczej,

• opracowanie systemu ulg dla powstających podmiotów gospodarczych zatrudniających pracowników, • poprawa stanu technicznego drogi powiatowej, • nowa perspektywa finansowa 2021-2027 umożliwiająca wsparcie dla działalności gospodarczej	• brak wypracowanych skutecznych narzędzi wsparcia w przypadku utrzymujących się skutków pandemii COVID-19, • spowolnienie gospodarcze, kryzys finansowy
--	---

II.3. Podsumowanie diagnozy w obszarze przestrzennym

Gmina Wińsko położona jest między dolinami Odry i Baryczy, które rozdziela pasmo Wzgórz Wińskich i Strupińskich. Usytuowanie w 3 odmiennych regionach geograficznych wpływa na znaczne walory przyrodnicze. Do najważniejszych atutów należą:

- Park Krajobrazowy „Dolina Jezierzycy”, w którym występują liczne gatunki chronione flory i fauny, w tym 8 gatunków flory wpisanych na listę roślin zagrożonych w Polsce wyginięciem, ponad 190 gatunków ptaków (w tym zagrożone wymarciem w Europie),
- użytek ekologiczny „Korydon” w Głębowicach, utworzony w celu ochrony murawy kserotermicznej porastającej teren pokopalniany, na którym występują rzadkie gatunki motyli,
- obszar Natura 2000 „Dębniańskie Mokradła” - kompleks leśny przy prawym brzegu Odry, obejmujący przejściowo zalewane olsy, łągi, bagna śródlądowe, podmokłe łąki, starorzecza i stawy,
- obszar Natura 2000 „Dolina Łachy”, obejmująca fragment rzecznej doliny, stanowiąca teren nizinny poprzecinany gęsto kanałami i innymi ciekami wodnymi (głównie łąki, ale także obszary podmokłe, lasy łąkowe i grądowe, wzniesienia z murawami kserotermicznymi).

Znaczny walor przyrodniczy stanowią także dość powszechnie występujące tereny zieleni urządzonej, jak ogród ozdobny i park naturalistyczny w Smogorzówku, park postromantyczny ze stawem gospodarczym i groblą w Piskorzynie, park typu leśnego w Morzynie, ogrody ozdobne w Słupie i Brzózce. Ponadto w 8 miejscowościach znajdują się parki podworskie, wyróżniające się starym drzewostanem.

Gmina Wińsko posiada bogatą starą zabudowę. Lista obiektów z terenu gminy wpisanych do wykazu zabytków Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu liczy ponad pół tysiąca pozycji. Znajdują się na niej budynki mieszkalne, gospodarcze, pałace, kościoły, cmentarze, gorzelnie, dworki, parki, czy szkoły. Do rejestru wpisane są także układy urbanistyczne właściwie każdej miejscowości.

Gmina Wińsko posiada słabo rozwiniętą sieć kanalizacyjno-sanitarną. Tylko w Wińsku około 70% mieszkańców jest podłączonych do kanalizacji, a ich oczyszczanie należy do jedynej oczyszczalni

ścieków w Wińsku. Zdecydowanie lepiej wygląda dostęp do sieci wodociągowej, jednak problem stanowi jej znaczący wiek (95% sieci ma ponad 20 lat), przekładający się na wysoki poziom awaryjności i znaczne ubytki wody na sieci. Dostęp do gazu sieciowego według danych GUS ma zaledwie 0,2% ogółu mieszkańców gminy. Nie istnieje sieć ciepłownicza - mieszkańcy zapewniają ogrzewanie swoich gospodarstw w indywidualny sposób poprzez domowe kotłownie, piece lub wewnętrzne instalacje centralnego ogrzewania. Gminę cechują dobre warunki do korzystania z energii słonecznej. Na części budynków, jak Urząd Gminy oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, znajdują się kolektory słoneczne. W niewielkiej liczbie gospodarstw domowych również zamontowane są prywatne instalacje słoneczne. Generalnie gmina produkuje energię z odnawialnych źródeł w bardzo nieznacznym stopniu.

Przez gminę Wińsko nie przebiegają żadne główne drogi o charakterze międzynarodowym czy międzyregionalnym. Łączna długość dróg krajowych wynosi 20,1 km (DK 36), a wojewódzkich - 23,1 km. Stanowią one 20% długości sieci drogowej w gminie. Pozostałe 80% sieci tworzą drogi powiatowe oraz gminne. Z kolei długość ścieżek rowerowych w 2019 r. wynosiła 2,7 km.

Ze względu na rolniczy charakter, zabudowa w gminie Wińsko jest bardzo rozproszona. Większość budynków pochodzi sprzed II wojny światowej. Znajdują się one przeważnie w złym stanie technicznym. Zabudowa wielorodzinna występuje na terenach byłych PGR-ów oraz w Wińsku. Na początku 2020 r. w zasobie gminy znajdowało się 69 lokali mieszkalnych, na koniec roku - 80. Zwiększenie liczby lokali w zasobie mieszkaniowym wynikało z nabycia od osób fizycznych na własność gminy pustostanów oraz ich adaptacji na lokale mieszkalne, a także przejęcia do PKP budynku mieszkalnego.

Analiza SWOT w obszarze przestrzennym

Mocne strony	Słabe strony
• częściowe pokrycie gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, • prawie pełne zwodociągowanie gminy, • gęsta sieć drogowa, • własne ujęcia wody pitnej, • zróżnicowanie przyrodniczo - krajobrazowe, • stosunkowo czyste środowisko, brak źródeł emisji gazów przemysłowych, • dobrze rozwinięty system segregacji odpadów, • wyznaczone miejsca rekreacyjno-wypoczynkowe,	• stosunkowo niski stopień pokrycia gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, • niski stopień skanalizowania części gminy, • zły stan części dróg, • niewystarczająco rozwinięta sieć dróg rowerowych, • niewykorzystany potencjał miejsc rekreacyjno-wypoczynkowych, • małe zastosowanie odnawialnych źródeł energii, • wysoka emisja pyłów pochodząca z domowych kotłowni

• zinwentaryzowane środowisko przyrodnicze - wyznaczone tereny i obiekty prawnie chronione	
Szanse	Zagrożenia
• wykorzystanie położenia geograficznego i walorów krajobrazowych do rozwoju turystyki pieszej, rowerowej i agroturystyki, • wzrost popularności turystyki lokalnej, • utworzenie ścieżek rowerowych o znaczeniu turystycznym oraz jako uzupełnienie sieci transportowej, • ułatwienie dostępu do środków na inwestycje związane z OZE.	• ograniczone środki na działania w zakresie infrastruktury, • gwałtowne, nagłe zjawiska pogodowe, • większa popularność/znajomość i lepsza promocja innych atrakcji turystycznych, spoza terenu gminy, • ograniczone środki własne na realizację projektów z udziałem środków pochodzących z Unii Europejskiej i budżetu państwa.

II. KIERUNKI ROZWOJU GMINY WIŃSKO

II.1. Plan rozwoju gminy

Efekt prac diagnostycznych stanowi podstawę dla opracowania części programowej strategii, która zawiera kluczowe założenia polityki rozwoju lokalnego gminy Wińsko. Struktura strategii obejmuje następujące elementy:

- cele strategiczne, uwzględniające trzy obszary: społeczny, gospodarczy i przestrzenny,
- cele operacyjne,
- kierunki rozwoju planowane do podjęcia dla osiągnięcia celów operacyjnych.

SFERA GOSPODARCZA

CEL STRATEGICZNY: ROZWÓJ LOKALNEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI BAZUJĄCY NA LOKALNYCH ZASOBACH

CEL OPERACYJNY: Spójna i kompleksowa oferta udogodnień dla przedsiębiorców funkcjonujących oraz zainteresowanych prowadzeniem działalności w gminie Wińsko

Kierunki rozwoju:

- Rozwój i modernizacja gminnej sieci drogowej, w tym dróg dojazdowych do gruntów rolnych.
- Kontynuowanie starań na rzecz remontów dróg powiatowych i wojewódzkich biegnących przez teren gminy.
- Podejmowanie działań zmierzających do zakończenia budowy i udostępnienia sieci światłowodowej szerokopasmowego internetu.
- Porządkowanie przestrzeni publicznych na podstawie zaktualizowanych bądź nowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy.
- Stworzenie instrumentów wsparcia i udogodnień dla preferowanych branż gospodarki.
- Stworzenie, promocja i jasne komunikowanie oferty gospodarczej gminy, w tym oferty terenów pod inwestycje, zabudowę mieszkaniową i inne funkcje.
- Uzbrojenie/przygotowanie wybranych terenów przewidzianych na cele inwestycyjne.

CEL OPERACYJNY: Wzmocnienie rozwoju turystyki lokalnej w oparciu o walory środowiskowe i kulturowe gminy

Kierunki rozwoju:

- Utrzymanie i dalsza poprawa atrakcyjności terenu rekreacyjnego nad Zalewem Słup.
- Wdrażanie koncepcji „smart village” dla lepszego wykorzystania walorów gminy oraz wzmocnienia aktywności mieszkańców w różnych sferach (społeczna, gospodarcza, itp.)

- Partnerska współpraca z Uniwersytetem Wrocławskim w zakresie funkcjonowania Ośrodka Edukacji Astronomicznej w Białkowie.
- Pilotaż koncepcji tzw. wiosek tematycznych zmierzającej do wykreowania nowej atrakcji turystycznej na terenie gminy o tematyce astronomicznej, np. questy, tematyczne place zabaw, nocne obserwacje (Wiński Park Czystego Nieba), lekcje dla uczniów szkół z terenu województwa i województw ościennych.
- Promocja lokalnych twórców i produktów, w tym poprzez współpracę między Gminą a wytwórcami w ich udziale w targach organizowanych na poziomie regionalnym.
- Stworzenie sieci szlaków turystycznych (w tym tematycznych) w obrębie gminy (pieszych i rowerowych), w tym kontynuowanie starań o przejęcie nieczynnej linii kolejowej dla potrzeb trasy rowerowej.
- Podjęcie starań w zakresie utworzenia stałego punktu, w którym można zakupić produkty lokalne i uzyskać informacje o atrakcjach oraz ofercie noclegowej i gastronomicznej na terenie gminy.
- Usystematyzowanie informacji turystycznej na temat gminy (w tym o produktach lokalnych) i jej udostępnianie w formie elektronicznej.
- Rozwój działalności Gminnego Ośrodka Sportu Rekreacji i Turystyki, także w obszarze promocji walorów turystycznych i rekreacyjnych gminy.
- Promocja atrakcji gminy na terenie województwa dolnośląskiego (z uwzględnieniem dużych miast) oraz sąsiednich regionów jako miejsca dobrego do uprawiania turystyki aktywnej (kajaki, rowery) oraz weekendowej.
- Wzmocnienie współpracy z instytucjami ponad- i pozagminnymi w zakresie promocji i kreowania oferty turystycznej (np. Dolnośląska Organizacja Turystyczna, Lokalna Grupa Działania, podmioty ekonomii społecznej).

SFERA SPOŁECZNA

CEL STRATEGICZNY: ODBUDOWA I UMACNIANIE UCZESTNICTWA MIESZKAŃCÓW W ŻYCIU SPOŁECZNYM

CEL OPERACYJNY: Rozwój instytucjonalny gminy Wińsko

Kierunki rozwoju:

- Wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi grupami w celu zwiększenia możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych i realizacji zadań społecznych gminy.
- Poprawa dostępności e-usług publicznych.
- Poprawa kompetencji i kwalifikacji zawodowych pracowników samorządowych oraz instytucji gminnych.
- Stałe doskonalenie oferty i czasu działania instytucji zajmujących się w szczególności kulturą, sportem, rekreacją i turystyką do potrzeb mieszkańców i turystów.
- Poprawa dostępności instytucji publicznych (także w zakresie architektonicznym).

- Dalsze działania na rzecz poprawy komunikacji między przedstawicielami administracji samorządowej.
- Wdrażanie partycypacyjnego modelu zarządzania gminą.

CEL OPERACYJNY: Zintegrowana i aktywna społeczność lokalna

Kierunki rozwoju:

- Utworzenie klubu młodzieżowego oraz realizacja inicjatyw budujących odpowiedzialną samodzielność młodzieży.
- Organizacja zajęć dla dzieci, młodzieży i seniorów w świetlicach wiejskich.
- Organizowane wypoczynku dla dzieci we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
- Rozwój oferty rekreacyjnej i sportowej skierowanej do rodzin i służącej integracji międzypokoleniowej.
- Rozwój i różnicowanie oferty edukacyjnej, w tym wdrażanie elementów edukacji pozaformalnej, podjęcie współpracy ze szkołami z zagranicy.
- Organizacja cyklicznych imprez ogólnogminnych, dla różnych grup wiekowych mieszkańców.
- Podtrzymywanie lokalnych tradycji i rozwój świadomości historycznej mieszkańców gminy.
- Kontynuacja aktywnej polityki repatriacyjnej poprzez tworzenie infrastruktury mieszkaniowej wraz z aktywną integracją nowych mieszkańców.
- Tworzenie miejsc do aktywnego spędzania czasu wolnego, jak tor crossowy, skatepark, małpi gaj.

CEL OPERACYJNY: SPRAWNY SYSTEM WSPARCIA POTRZEBUJĄCYCH

Kierunki rozwoju:

- Podjęcie starań na rzecz utworzenia rodzinnego domu pomocy.
- Koordynacja pomocy sąsiedzkiej.
- Aktywizacja osób z niepełnosprawnościami, w tym niepełnosprawnych intelektualnie.
- Aktywizowanie osób pozostających bez zatrudnienia (m.in. prace interwencyjne).
- Uruchomienie pełnego systemu wsparcia dla rodzin (m.in. wsparcie w sytuacjach kryzysowych, wychowawczych, niezaradności życiowej, bierności, niepełnosprawności, chorób itp.).
- Utworzenie systemu opieki nad dziećmi w czasie pozaszkolnym (m.in. świetlice, szkoły w okresie ferii zimowych).
- Utworzenie systemu wsparcia dla osób zadłużonych wobec gminy, który sprzyjać będzie aktywizacji dłużników i budowaniu poczucia odpowiedzialności za swój los.
- Zwiększenie dostępności mieszkańców do nieodpłatnej (bądź za niewielką odpłatnością) opieki psychologicznej i prawnej oraz stworzenie dostępu do pomocy pedagogicznej.
- Tworzenie mieszkań chronionych, wspomaganych, itp.

SFERA PRZESTRZENNA

CEL STRATEGICZNY: NOWOCZESNA, EKOLOGICZNA I PRZYJAZNA DLA MIESZKAŃCÓW INFRASTRUKTURA GMINNA

CEL OPERACYJNY: Wysoka jakość i efektywność infrastruktury technicznej

Kierunki rozwoju:

- Budowa parkingów przy budynkach użyteczności publicznej.
- Poprawa poziomu bezpieczeństwa drogowego m.in. przez budowę i modernizację dróg oraz chodników, budowę dróg rowerowych, modernizację poboczy, budowę nowoczesnego i ekologicznego oświetlenia drogowego.
- Czyszczenie i utrzymanie urządzeń melioracyjnych.
- Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej.
- Podjęcie starań o dokończenie budowy sieci światłowodowej szerokopasmowego internetu.
- Utrzymanie i rozwój rozwiązań w zakresie transportu zbiorowego.

CEL OPERACYJNY: Wysoka jakość przestrzeni publicznych

Kierunki rozwoju:

- Poprawa jakości zagospodarowania terenów historycznych cmentarzy - żydowskiego i ewangelickiego.
- Poprawa poziomu zagospodarowania terenów zielonych.
- Modernizacja i uzupełnianie infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.
- Poprawa dostępności architektonicznej obiektów użyteczności publicznej i przestrzeni publicznych.
- Poprawa jakości zagospodarowania centrum Wińska oraz wykreowanie spójnej koncepcji urbanistycznej ul. Adama Mickiewicza.
- Kontynuowanie aktywnej polityki gminy na rynku nieruchomości mieszkaniowych w celu przeciwdziałania ich degradacji i wykorzystywania ich na cele społeczne.
- Zwiększenie stopnia pokrycia przestrzeni gminnej planami zagospodarowania przestrzennego.

CEL OPERACYJNY: Wysoka jakość środowiska i odporność na zmiany klimatyczne

Kierunki rozwoju:

- Poprawa efektywności energetycznej instytucji publicznych, w tym edukacyjnych.
- Wzrost poziomu wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
- Poszukiwanie i wdrażanie rozwiązań pozwalających na stworzenie efektywnego (także pod względem ekonomicznym) systemu kanalizacji w gminie.
- Promocja i wdrażanie rozwiązań w zakresie zwiększania retencji, w tym przy wykorzystaniu systemu melioracji i istniejących zbiorników wodnych.
- Promowanie wdrażania gospodarki obiegu zamkniętego.

- Rozwój niebieskiej i zielonej infrastruktury.
- Dbłość o zielen gminną.
- Realizacja i wspieranie edukacji ekologicznej wśród mieszkańców.

Realizacja przedstawionych kierunków działań przełoży się na wygenerowanie szeregu pozytywnych efektów dla społeczności lokalnej oraz funkcjonowania gminy, w szczególności:

- rozwoju infrastruktury technicznej,
- poprawy bezpieczeństwa drogowego ze szczególnym uwzględnieniem pieszych i rowerzystów,
- zmniejszenia poziomu zanieczyszczenia powietrza i ograniczenia negatywnych skutków związanych z ocieplaniem klimatu,
- wzrostu atrakcyjności i poprawy funkcjonalności przestrzeni publicznych,
- rozwoju gospodarczego gminy,
- poprawy warunków funkcjonowania rolnictwa,
- rozwoju infrastruktury turystycznej, sportowej i rekreacyjnej,
- wzrostu atrakcyjności turystycznej gminy oraz jako miejsca do zamieszkania,
- poprawy oferty usług publicznych oraz różnorodnych form wsparcia dla potrzebujących,
- osiągnięcia wysokiego poziomu edukacji i integracji społecznej,
- wykształcenia aktywnego społeczeństwa lokalnego,
- stworzenia szerokiej oferty kulturalnej.

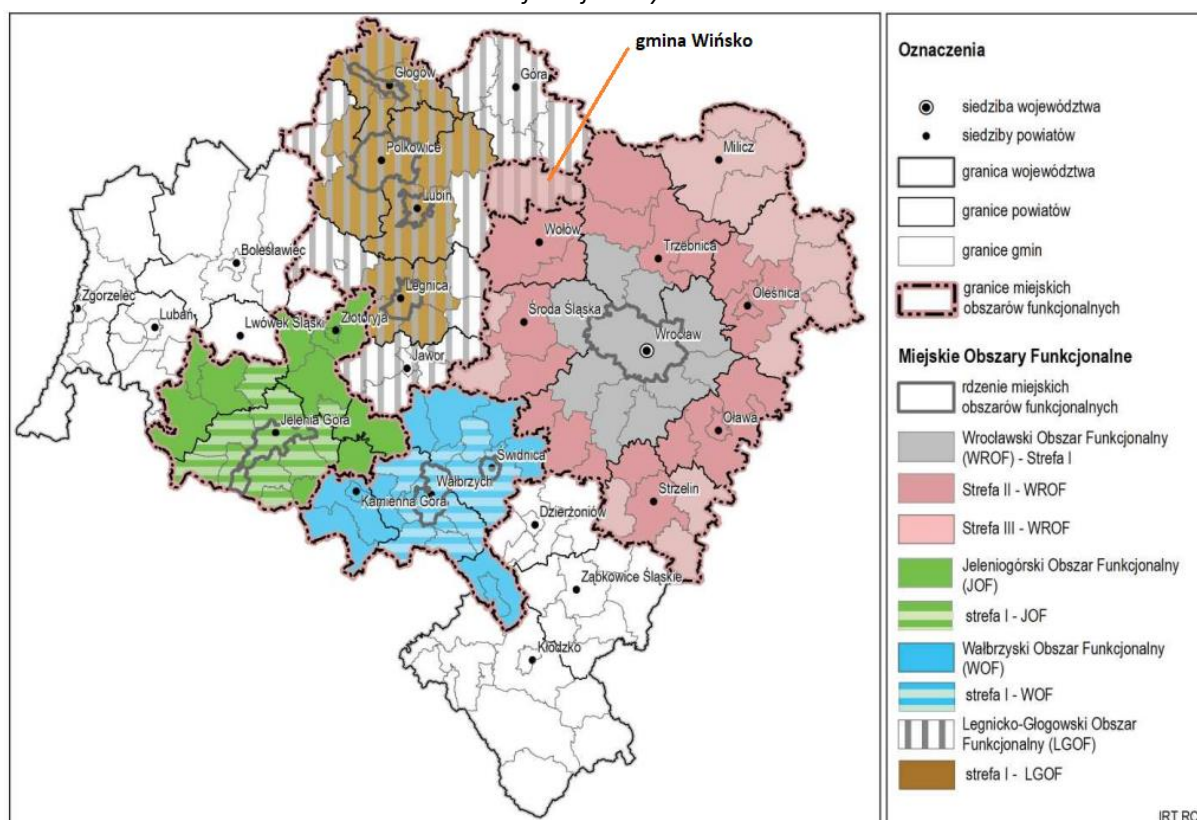
II.2. Obszar strategicznej interwencji w ujęciu lokalnym

Nie określa się obszarów strategicznej interwencji w obrębie gminy Wińsko.

II.3. Obszar strategicznej interwencji w ujęciu regionalnym

Gmina Wińsko nie znajduje się na terenie obszaru strategicznej interwencji według *Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030*. Natomiast zgodnie z *Planem zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego* gmina należy do Wrocławskiego oraz Legnicko-Głogowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Rys. 1 Położenie gminy Wińsko na tle województwa dolnośląskiego z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych.

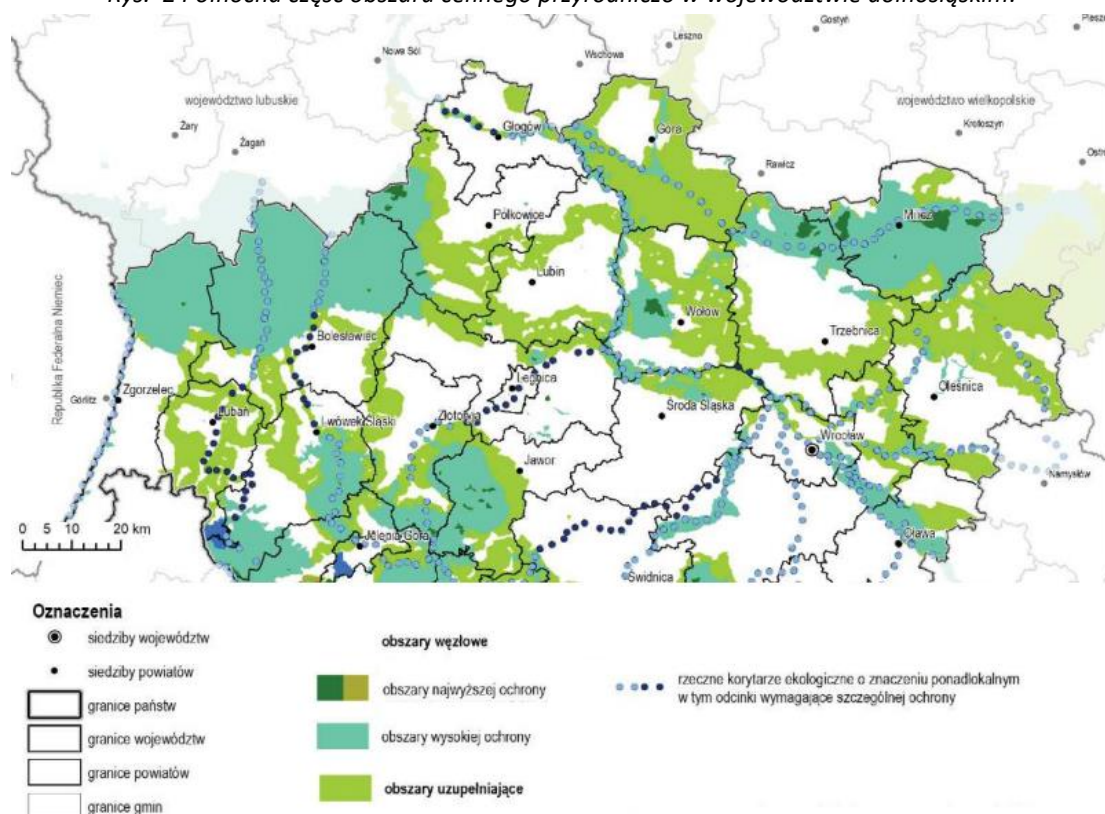

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, s. 104.

Ponadto gmina Wińsko należy do gmin:

- na których występują obszary cenne przyrodniczo - ze względu na występowanie w gminie Wińsko korytarza ekologicznego o znaczeniu ponadlokalnym oraz lądowych korytarzy ekologicznych,
- przez które przebiegają linie kolejowe, jako tereny zamknięte, zastrzeżone ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa,
- w których zlokalizowane są udokumentowane niezagospodarowane złoża kopalin o znaczeniu ogólnokrajowym i regionalnym,
- w granicach których zlokalizowane są obszary ochrony Zbiorników Wód Podziemnych.

Rys. 2 Północna część obszaru cennego przyrodniczo w województwie dolnośląskim.

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, s. 107.

II.3. Model przestrzenno-funkcjonalny wraz z ustaleniami i zaleceniami dotyczącymi prowadzenia polityki przestrzennej

Położenie gminy w pobliżu Legnicy czy Wołowa, dominacja małych i średnich jednostek osadniczych oraz stosunkowo liczne obszary leśne powodują, że główną funkcją gminy pozostanie rolnictwo, zaś funkcjami uzupełniającymi są: mieszkalnictwo, usługi, produkcja, przetwórstwo rolne i rolno-spożywcze oraz turystyka i rekreacja.

Położenie gminy na lewym brzegu Odry, wzdłuż której istnieje rzeczny korytarz ekologiczny o znaczeniu ponadlokalnym, a także odcinki wymagające szczególnej ochrony, w nawiązaniu do licznych obszarów przyrodniczo chronionych niejako wymusza uwzględnienie w zagospodarowaniu planowanych korytarzy głównych tras rowerowych. Jeden z postulatów określa przebieg po prawobrzeżnym biegu na terenie gminy Wińsko Blue Velo - Odrzańskiej Trasy Rowerowej.

Przebieg drogi krajowej nr 36 stanowi z jednej strony barierę rozwoju układów osadniczych, a z drugiej - droga stanowi potencjał transportowy, jak również rozwojowy dla obszarów zlokalizowanych w jej ciągu, co daje się zauważyć już w obecnym zagospodarowaniu. Ponadto stanowi swoistego rodzaju łącznik między najbliższymi zlokalizowanymi większymi ośrodkami miejskimi tj. Lubin (w kierunku na zachód) i Rawicz (w kierunku na północny-wschód).

Pod względem funkcjonalno-przestrzennym i z uwagi na przyrodnicze uwarunkowania można wyodrębnić następujące strefy funkcjonalne:

- A) strefa centralna (funkcja mieszkaniowo-usługowo-rolniczo-produkcyjna), obejmująca tereny w obrębach: Wińska i okolicznych wsi: Boraszyce Małe, Boraszyce Wielkie, Brzózka, Chwałkowice, Grzeszyn, Jakubikowice, Kleszczowice, Krzelów, Słup, Stryjno i Węgrzce; preferowane funkcje to: mieszkalnictwo, usługi, rzemiosło, rolnictwo, działalność produkcyjna, obsługa komunikacji;
- B) strefa zachodnia (funkcja mieszkaniowo-rolniczo-produkcyjna), obejmująca tereny w obrębach: Budków, Buszkowice Małe, Iwno, Małowice, Orzeszków, Przyborów i Wyszęćce; preferowane funkcje to: mieszkalnictwo, usługi, rzemiosło, rolnictwo, działalność produkcyjna;
- C) strefa wschodnia (funkcja rolniczo-mieszkaniowo-usługowa), obejmująca tereny w obrębach: Aleksandrowice, Białawy Wielkie, Staszowice i Turzany; preferowane funkcje to: rolnictwo, przetwórstwo rolno-spożywcze, mieszkalnictwo, usługi, rzemiosło;
- D) strefa południowa (funkcja rekreacyjno-rolniczo-mieszkaniowa), obejmująca w głównej mierze tereny leśne i rolne w obrębach: Baszyn, Domanice, Głębowice, Konary, Moczydlnica Klasztorna, Rudawa, Smogorzówek i Smogorzów Wielki; preferowane funkcje to: gospodarka leśna, usługi, turystyka rowerowa i weekendowa, wypoczynek, rekreacja, rolnictwo, mieszkalnictwo, w tym rekreacyjno-letniskowe;
- E) strefa północna (funkcja rolniczo-mieszkaniowa), obejmująca głównie tereny osadnicze i rolnicze w obrębach: Białawy Małe, Dąbie, Gryżyce, Kozowo, Łazy, Morzyna, Piskorzyna, Rajczyn, Rogów Wołowski, Węglewo i Wrzeszów; preferowane funkcje to: rolnictwo, mieszkalnictwo.

Głównymi rejonami rozwoju funkcji mieszkaniowej jednorodzinnej są miejscowości: Wińsko, Krzelów, a także miejscowości na trasie drogi krajowej nr 36 w kierunku Lubina i w nieco mniejszym stopniu w kierunku na Rawicz.

Rejony rozwoju funkcji usług komercyjnych oraz rzemiosła są zlokalizowane w Wińsku, Krzelowie, Głębowicach, Iwnie, Brzózce i Małowicach.

Funkcje produkcyjne zlokalizowano w miejscowościach: Wińsko, Aleksandrowice, Brzózka, Budków, Małowice, Moczydlnica Klasztorna, Morzyna, Piskorzyna, Rajczyn, Turzany, Węgrzce.

Większe tereny rekreacyjno-sportowo-turystyczne zlokalizowano w miejscowościach: Wińsko, Przyborów i Głębowice.

Na obszarze gminy występują tereny, na których wprowadzenie zainwestowania jest ograniczone. Oprócz warunków fizjograficznych najważniejszym czynnikiem wpływającym na wybór terenów przeznaczonych pod zabudowę jest ochrona krajobrazu i przestrzeni przyrodniczej, złóż kopalin, zabytków oraz rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Z tego względu spod zabudowy wyłączone zostają:

- obszary cenne przyrodniczo, na których znajdują się stanowiska rzadkich i chronionych gatunków roślin i zwierząt;
- enklawy o wyjątkowych walorach krajobrazowych, korytarze ekologiczne i naturalne ekosystemy łąkowo-rolno-leśne, które należy pozostawić w stanie nienaruszonym.

Obszary rolnicze kwalifikuje się jako obszary bezwzględnej ochrony przed zainwestowaniem, w związku z czym obowiązuje na nich całkowity zakaz zabudowy.

W ramach kreowania struktur przestrzennych przewiduje się uzupełnienie istniejących jednostek osadniczych z zachowaniem dotychczasowego układu przestrzennego. Nowa zabudowa powinna kontynuować istniejące układy przestrzenne z zachowaniem porządkowania, uzupełniania i kontynuacji. Nowa zabudowa obszarów osadniczych oraz zabudowa uzupełniająca powinny rozwijać się zgodnie z tradycyjnym i historycznym sposobem jej kształtowania, harmonijnie komponować się z otaczającym krajobrazem, wykorzystując powszechnie spotykane, a szczególnie lokalne modele architektoniczne i urbanistyczne.

Tereny pod zainwestowanie są wyznaczone zgodnie z zasadami uwzględniającymi:

- występowanie gleb o niskiej klasie bonitacyjnej,
- korzystne warunki fizjograficzne,
- dogodną komunikację,
- dobrą dostępność infrastruktury technicznej,
- obszary największego zainteresowania inwestorów,
- obszary atrakcyjne ze względów krajobrazowych.

W ramach planowania obszarów urbanizacji należy stosować odpowiednie proporcje pomiędzy terenami zabudowy mieszkaniowej a publicznie dostępnymi terenami rekreacyjno-wypoczynkowymi poprzez ustalenie dla osiedli, jednostek osadniczych lub jednostek bilansowych wytycznych do planów miejscowych w zakresie wskaźnika minimalnej powierzchni publicznie dostępnych terenów rekreacyjno-wypoczynkowych przypadającej na jednostkę powierzchni terenów zabudowy mieszkaniowej. Ponadto należy uwzględnić lokalne warunki nasłoneczniania terenu przy ustalaniu wytycznych dla kształtowania terenów mieszkaniowych pod kątem optymalnego wykorzystania energii solarnej do wytwarzania energii cieplnej i elektrycznej oraz minimalizacji zjawiska kumulacji ciepłej.

Na podstawie aktualnie obowiązujących map zagrożenia powodziowego (MZP) i map ryzyka powodziowego (MRP) ustalono, że niektóre tereny w obrębie gminy znajdują się częściowo w zasięgu zalewu wodą o prawdopodobieństwie przewyższenia:

- obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym (międzywale):
 - wyznaczony obszar szczególnego zagrożenia powodzią Q1% ,na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,

- wyznaczony obszar szczególnego zagrożenia powodzią Q10%, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
- wyznaczony obszar 0,2%, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie (obejmują one wyłącznie teren międzywala),

a także

- obszary narażone na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego w scenariuszu całkowitego zniszczenia obwałowania, przy wyznaczeniu którego przyjęto przepływ o prawdopodobieństwie przewyższenia 1%.

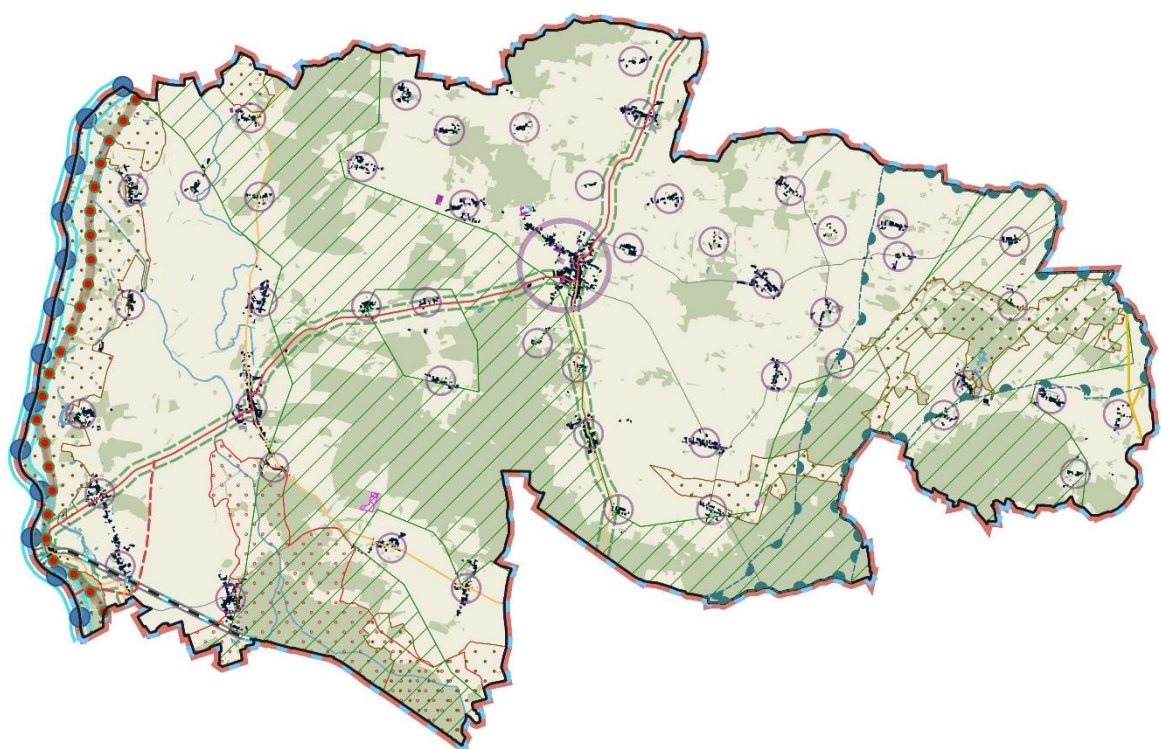
Międzywale samo w sobie stanowi obszar szczególnego zagrożenia powodzią i ewentualne zagospodarowanie musi być podporządkowane jego funkcji wiodącej, jaką jest zapewnienie swobodnego przepływu wód powodziowych.

Strefy 0,10%, Q1% i Q0,2% w granicach gminy Wińsko obejmują wyłącznie teren międzywala Odry i częściowo Jezierzycy. Na części międzywala Jezierzycy nie ma wyznaczonych na MZP obszarów, co nie oznacza, że nie występuje tam obszar szczególnego zagrożenia powodzią. Natomiast obszar narażony na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego obejmuje znaczną część terenów gminy położonych po stronie odpowietrznej wału przeciwpowodziowego Odry.

Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują przepisy odrębne wynikające z ustawy Prawo wodne. Ustala się bezwzględny zakaz zabudowy na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią tj. międzywalu. Ograniczenie to nie dotyczy budowli przeciwpowodziowych, urządzeń wodnych i obiektów związanych z gospodarką wodną (tj. obiektów hydrotechnicznych, hydroenergetycznych wraz z infrastrukturą i budynkami niezbędnymi do ich funkcjonowania). Ponadto obowiązują stosowne przepisy odrębne w odniesieniu do istniejącego obwałowania (art. 176).

Rys. 3 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Wińsko.

MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY WIŃSKO

LEGENDA

□ granica gminy

○ ośrodek lokalny III stopnia -
Wińsko (siedziba gminy)

○ pozostałe miejscowości

■ Strefa zewnętrzna (III) WrOF

■ Legnicko-Głogowski Obszar Funkcjonalny

Infrastruktura transportowa

kategorie dróg

— krajowa

— wojewódzka

— powiatowa

— główne korytarze drogowe
wskazane w PZPWD

— planowana droga krajowa (postulat PZPWD)

— linia kolejowa

— planowana modernizacja linii kolejowej (ustalenie PZPWD)

— linia kolejowa w sieci TEN-T

● Blue Velo - Odrzańska Trasa Rowerowa
(postulat PZPWD)

— korytarz planowanej głównej trasy
rowerowej (ustalenie PZPWD)

— planowana modernizacja Odrzańskiej Drogi Wodnej
(ustalenie PZPWD)

Pokrycie terenu

■ tereny leśne

■ grunty rolne

■ wody powierzchniowe

— cieki wodne

Obszary zabudowy

■ mieszkaniowej

■ przemysłowo-składowej

■ handlowo-usługowej

■ pozostałej

Ochrona środowiska przyrodniczego

■ korytarze ekologiczne

■ Specjalne Obszary Ochrony

■ Park Krajobrazowy

■ ochrona Głównego Zbiornika Wód Podziemnych
(wg PZPWD)

● rzeczny korytarz ekologiczny
o znaczeniu ponadlokalnym (ustalenie PZPWD)

Infrastruktura techniczna i obszary wydobywania

— sieć gazowa wysokiego ciśnienia

■ granice złóż kopalni

Źródło: opracowanie własne.

Gmina Wińsko tworzy strefę III Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego, tzw. zewnętrzną strefę stabilnego rozwoju WrOF. Wyznaczono 4 kierunki rozwoju, wśród których znalazły się także postulaty skierowane do gminy Wińsko:

1. Zwiększenie sprawności systemu komunikacyjnego i transportu zbiorowego

- Uwzględnienie rezerw terenowych z uwagi na możliwość realizacji wielopoziomowych bezkolizyjnych przejazdów kolejowych przez linie w sieci TEN-T oraz na pozostałych liniach we Wrocławskim Węźle Kolejowym.
- Włączenie transportu rowerowego w zintegrowany system transportu gminy, obejmujący różne środki transportu i elementy infrastruktury.
- Uspójnienie, na styku jednostek administracyjnych, przebiegu planowanych tras rowerowych z gminami ościennymi.
- Budowa infrastruktury rowerowej zgodnie ze *Standardami projektowymi i wykonawczymi dla infrastruktury rowerowej województwa dolnośląskiego*.
- Opracowanie koncepcji sieci tras rowerowych gminy, stanowiącej składową koncepcji sieci tras rowerowych WrOF: 1) zgodnie ze *Standardami projektowymi i wykonawczymi dla infrastruktury rowerowej województwa dolnośląskiego*, 2) powiązanej ze szkieletem głównych tras rowerowych, wyznaczonych w *Koncepcji sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego*, w oparciu o identyfikację głównych źródeł i celów ruchu rowerowego, 3) uwzględniającej system tras rowerowych wynikający ze Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego, 4) w oparciu o identyfikację głównych źródeł i celów ruchu rowerowego.
- Uwzględnienie potrzeb rozwoju ruchu rowerowego przy inwestycjach realizowanych przez instytucje gminne.
- Uwzględnienie głównych tras rowerowych, wyznaczonych w *Koncepcji sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego*.
- Wyznaczenie elementów systemu bike&ride przy stacjach i przystankach kolejowych oraz dworcach autobusowych.
- Wyznaczenie tras rowerowych umożliwiających bezpośredni dojazd rowerem z punktów centralnych miejscowości położonych w promieniu do 7 km do zintegrowanych węzłów przesiadkowych.
- Zachowanie rezerwy terenowej na prowadzenie tras rowerowych po zlikwidowanych liniach kolejowych i dowiązanie ich do układu drogowego.
- Planowanie i realizacja pozostałych tras rowerowych wzdłuż dróg gminnych pozwalających na powiązanie jednostek osadniczych bezpośrednio z celami codziennych dojazdów do szkoły, pracy i usług lub przystanków i węzłów transportu zbiorowego, mogących stanowić

jeden z etapów tych podróży (z zachowaniem odpowiednich rozwiązań zapewniających bezpieczeństwo, adekwatnych w szczególności do natężenia ruchu na poszczególnych odcinkach tych dróg).

- Uwzględnienie w Studium rozwiązań sprzyjających rozwojowi elektromobilności oraz wykorzystaniu paliw alternatywnych w transporcie.
- Wyznaczenie miejsca umożliwiającego realizację przynajmniej jednego zintegrowanego węzła przesiadkowego na terenie gminy.
- Przeprowadzenie szczegółowych analiz dot. możliwości wyznaczenia elementów systemu park&ride przy stacjach i przystankach kolejowych.

2. Zapewnienie wysokiej jakości życia i inwestowania przy zachowaniu wysokich wartości i cech krajobrazu kulturowego

- Określanie wytycznych pozwalających uzyskać:
 - 1) wysoki standard zamieszkiwania, dostosowany do lokalnych uwarunkowań właściwych dla terenów wiejskich,
 - 2) odpowiedni klimat zamieszkiwania: nasłonecznienie, przewietrzanie, wilgotność powietrza, nasycenie zielenią,
 - 3) odpowiednią jakość środowiska, niski poziom zanieczyszczenia powietrza, wody, gleby, w tym zanieczyszczeń hałasem, falami elektromagnetycznymi, światłem nocnym oraz fetorem,
 - 4) dobrą dostępność czasową i przestrzenną do podstawowych usług - opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, szkolnictwa, zdrowia, handlu i gastronomii,
 - 5) dobrą dostępność czasową i przestrzenną do terenów sportowych i rekreacyjno-wypoczynkowych, związanych bezpośrednio z terenami mieszkaniowymi,
 - 6) dobrą dostępność do usług ponadpodstawowych,
 - 7) dobrą dostępność do usług wyższego rzędu,
 - 8) dobrą dostępność do miejsc pracy,
 - 9) dobrą dostępność do funkcji turystycznych i rekreacji weekendowej na obszarze WrOF (terenów i obiektów sportowych, terenów rekreacyjno-wypoczynkowych).
- Otaczanie jednostek osadniczych terenami zadrzewionymi, rekreacyjno-wypoczynkowymi, zieleni urządzonej.
- Wyodrębnienie na terenach wskazywanych pod rozwój zabudowy lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie, odrębnych funkcjonalnie ogólnodostępnych terenów zieleni o powierzchni nie mniejszej niż 1000 m² i szerokości nie mniejszej niż 20 m.

- Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego, energetycznego, powodziowego, transportowego oraz przestrzennego przy określaniu kierunków polityki przestrzennej oraz ustalanie standardów i wskaźników zagospodarowania przestrzennego.
- Na styku jednostek administracyjnych uspołnienie przebiegu szlaków turystycznych z gminami ościennymi.
- Integrowanie obszarów rozwoju turystyki i rekreacji WrOF z obszarami tworzącymi system Zielonej Infrastruktury.
- Poprawa dostępności komunikacją zbiorową i rowerową obszarów rozwoju turystyki, sportu i rekreacji we WrOF.
- Rozwój funkcji turystycznych w obszarach nieposiadających atrakcyjnych turystycznie zasobów przyrodniczych, prowadzić w oparciu o zasoby środowiska kulturowego.
- Integracja szlaków turystycznych z przystankami komunikacji zbiorowej.
- Ustalanie terenów o najlepszych predyspozycjach dla lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej oraz skoncentrowanej działalności gospodarczej.
- Określanie wytycznych w zakresie zasad kształtowania polityki przestrzennej oraz warunków zabudowy i zagospodarowania terenu zapewniających dobrą dostępność do: infrastruktury transportowej, technicznej, naukowo-badawczej i biznesowo-finansowej oraz do bazy edukacyjnej.
- Optymalizowanie lokalizacji dużych kompleksów terenów zabudowy usługowej lub produkcyjnej.
- Zapewnienie efektywnej obsługi komunikacyjnej terenów wyznaczonych pod rozwój zabudowy usługowej lub produkcyjnej, wyznaczonych w ramach obszarów optymalnej lokalizacji nowych inwestycji wskazanych w Planie lub innych dużych, zwartych kompleksów zabudowy usługowej lub produkcyjnej przeznaczanych pod rozwój skoncentrowanej działalności gospodarczej.
- Ustalenie wytycznych w zakresie odległości między przeznaczanymi pod rozwój skoncentrowanej działalności gospodarczej terenami zabudowy usługowej lub produkcyjnej - wyznaczanymi w ramach, wskazanych w Planie, obszarów optymalnej lokalizacji nowych inwestycji lub ustalonymi w ramach innych dużych, zwartych kompleksów zabudowy usługowej lub produkcyjnej a istniejącymi i projektowanymi terenami zabudowy podlegającej ochronie przed hałasem.
- Zabezpieczenie odpowiedniej jakości środowiska na obszarach skoncentrowanej działalności gospodarczej - dużych, zwartych kompleksów zabudowy usługowej lub produkcyjnej - poprzez ustalenie wskaźnika nasycenia tych terenów zielenią, określającego wielkość powierzchni wydzielonych funkcjonalnie publicznych terenów zieleni

przypadających na funkcjonujące w ramach obszarów skoncentrowanej działalności gospodarczej terenów zabudowy usługowej i/lub produkcyjnej.

3. Skuteczna ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych i racjonalne wykorzystanie zasobów.

- Aktualizowanie opracowań ekofizjograficznych i inwentaryzacji przyrodniczych, które będą stanowiły podstawę do waloryzacji i wyznaczania terenów cennych przyrodniczo oraz zapewnienia ich ciągłości, w tym wyznaczania lokalnych korytarzy ekologicznych.
- Przeznaczanie terenów górniczych, po zakończonej eksploatacji powierzchniowej, w maksymalnym stopniu na funkcje rekreacyjne lub retencyjne.
- Uwzględnienie ochrony udokumentowanych złóż i przeznaczenie terenów w sposób niewywołujący konfliktów związanych z ich potencjalną eksploatacją.
- Ograniczanie przeznaczania gruntów rolnych wysokiej jakości na cele nierolnicze.
- Przeznaczanie pod zalesienia lub zadrzewienia nieużytków i użytków rolnych niskiej jakości, za wyjątkiem cennych przyrodniczo i krajobrazowo obszarów otwartych i siedlisk przyrodniczych oraz obszarów podlegającym przepisom odrębnym (ochrona przeciwpowodziowa, inwestycje energetyczne i inne).
- Pielęgnacja istniejących i wprowadzanie nowych zadrzewień przydrożnych i śródpolnych, szczególnie na obszarach intensywnej produkcji rolniczej.
- Uwzględnienie lokalizacji udokumentowanych złóż kopalin w lokalnych dokumentach planistycznych.
- Uwzględnienie obszarów i wymogów ochrony Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) zgodnie z warunkami określonymi dla ich obszarów ochronnych w planach gospodarowania wodami dla GZWP nr 303.

4. Kształtowanie struktury osadniczej w sposób umożliwiający zabezpieczenie przed skutkami zmian klimatu oraz negatywnymi skutkami działalności człowieka.

- Współpraca przy opracowaniu strategii tworzenia i wdrażania Systemu Zielonej Infrastruktury WrOF.
- W granicach jednostek Zielonej Infrastruktury wprowadzanie ustaleń i wytycznych pozwalających na unikanie kolizji kierunków rozwoju przestrzennego gminy z funkcjami pełnionymi przez System Zielonej Infrastruktury.
- Preferowanie w granicach jednostek Zielonej Infrastruktury (ZI), następujących przeznaczeń terenów: lasów, zieleni urządzonej, ogrodów działkowych, rolniczych, usługowych (w zakresie opieki i zdrowia, urody, sportu i rekreacji, turystyki, naukowo-dydaktycznym, badawczym, zabudowy letniskowej, mieszkaniowej jednorodzinnej w układzie wolnostojącym lub bliźniaczym).

- Realizowanie w granicach jednostek Zielonej Infrastruktury (ZI) terenów usługowych sportowych, rekreacyjno-wypoczynkowych oraz turystycznych w formie ekstensywnej, rozproszonej, na zasadzie uzupełnienia istniejącego zagospodarowania.
- Promowanie rozwiązań zapobiegających nadmiernemu odprowadzaniu wód opadowych i roztopowych powyżej naturalnego poziomu odpływu.
- W granicach jednostek Zielonej Infrastruktury (ZI) ustalanie wytycznych umożliwiających: zachowanie terenów rolnych wolnych od zabudowy oraz uzupełnianie i restaurację historycznych struktur przestrzennych.
- Ograniczanie zabudowy na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, w tym dostosowanie zagospodarowania i warunków technicznych zabudowy do stopnia zagrożenia oraz uwzględnienie cyklicznych zalewów.
- Ograniczanie odpływu wód ponad poziom odpływu naturalnego przy wprowadzaniu nowego rodzaju zagospodarowywania na terenach dotychczas niezabudowanych.
- Wprowadzenie w lokalnych dokumentach planistycznych ustaleń zapewniających: zagospodarowanie i retencjonowanie wód opadowych na terenach zurbanizowanych, możliwość zachowania i wprowadzania nowych zadrzewień śródpolnych oraz małych zbiorników wodnych na terenach rolniczych, stosowanie rozwiązań, które spowalniają spływ wody w cieku i prowadzą do renaturalizacji cieków, niekolidujących z działaniami w zakresie ochrony przeciwpowodziowej lub innymi ponadlokalnymi celami publicznymi, utrzymanie, odtworzenie oraz budowę nowych systemów melioracyjnych w postaci cieków wodnych oraz drenaży (urządzenia melioracji podstawowej).
- Określanie w lokalnych dokumentach planistycznych obszarów o dużej zdolności retencyjnej i o obniżonej pojemności retencyjnej, które wymagają kompensacji.
- W granicach jednostek Zielonej Infrastruktury (ZI), wyznaczanie w miarę możliwości w lokalnych obniżeniach w bezpośrednim sąsiedztwie cieków naturalnych terenów pod lokalizację zbiorników małej retencji.
- Ograniczanie potrzeb transportowych poprzez planowanie wielofunkcyjnego rozwoju terenów mieszkaniowych.
- Preferowanie komunikacji pieszej i rowerowej oraz transportu publicznego jako wiodących rodzajów transportu przy określaniu kierunków rozwoju w zakresie obsługi komunikacyjnej terenów.
- Uwzględnianie zachodzących zmian klimatycznych oraz konieczności optymalnego bilansowania kosztów finansowych, czasowych i przestrzennych transportu oraz zaopatrzenia w energię przy ustalaniu kierunków oraz wytycznych dla rozwoju systemu osadniczego.

- Kształtowanie struktury osadniczej jako sieci zwartych jednostek i osiedli, bez dopuszczania do powstawania luk w zabudowie i rozczłonkowania zwartych kompleksów otwartej przestrzeni.
- Planowanie rozwoju struktur przestrzennych w oparciu o metodę Transit Oriented Development, czyli w ścisłym powiązaniu ze zbiorowym transportem publicznym, a w szczególności z transportem szynowym.

W odniesieniu do gminy Wińsko w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego wprost znalazły się również następujące wytyczne do podejmowanych działań, realizujące inne niż odnoszące się do WrOF cele Planu:

- ✓ Realizacja Blue Velo - Odrzańskiej Trasy Rowerowej zgodnie z Koncepcją przebiegu trasy Odrzańskiej Drogi Rowerowej.
- ✓ Integracja szlaków wodnych ze szlakami pieszymi, rowerowymi i konnymi w ich otoczeniu (wzdłuż rzek o sezonowej zmienności poziomu wód).
- ✓ Uwzględnienie w planowaniu przestrzennym informacji o obszarach perspektywicznych, na których stwierdzono przesłanki występowania złóż oraz obszarów prognostycznych.
- ✓ W ramach korytarzy: lubińskiego DW338 Kawice - Wołów - Wińsko, DW340 Bukowice - Wołów - Ścinawa oraz DK36 Lubin - Ścinawa - Rawicz, postuluje się uwzględnienie rezerw terenowych z uwagi na możliwość ujednolicenia parametrów użytkowych dróg wchodzących w ich skład.

Przy realizacji inwestycji o charakterze gminnym uwzględniane będą także zamierzenia dot. inwestycji celu publicznego, o których mowa w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, tj.:

- Prace na linii kolejowej C-E 59 na odcinku Wrocław Brochów/Grabiszyn - Głogów - Zielona Góra - Rzeplin - Szczecin Podjuchy na terenie województwa dolnośląskiego.
- Udrożnienie podstawowych ciągów wywozowych z Dolnego Śląska - Prace na linii kolejowej nr 273 na odcinku Wrocław - Głogów.
- Przystosowanie Odrzańskiej Drogi Wodnej do parametrów klasy Va.
- Remont i modernizacja zabudowy regulacyjnej Odry swobodnie płynącej - odbudowa i modernizacja zabudowy regulacyjnej w celu przystosowania odcinka Odry od Malczyc do ujścia Nysy Łużyckiej do III klasy drogi wodnej.
- Odra - modernizacja wałów.
- Inwestycje liniowe towarzyszące zagospodarowaniu złóż gazu ziemnego.
- Linia 400 kV „Plewiska Bis”- Pasikurów (operator elektroenergetycznego systemu przesyłowego nie przewiduje realizacji inwestycji).

- Projektowany rezerwat przyrody „Jezierzycza”.
- Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych.
- Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – zapobieganie, przeciwdziałanie oraz ograniczanie skutków zagrożeń związanych z pożarami lasów.
- Budowa linii 110 kV do zasilania projektowanej stacji GPZ Wińsko.
- Budowa stacji 110 kV.

Ponadto na etapie realizacji Strategii uwzględniane będą następujące ustalenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego w zakresie zasad zagospodarowania dla obszarów funkcjonalnych, obowiązujących dla gmin:

- a. Prowadzenie współpracy w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych w celu zarządzania przestrzenią w taki sposób, aby następowała integracja oraz łączenie funkcji komplementarnych w przestrzeni w celu zmniejszenia kosztów funkcjonowania infrastruktury komunalnej i podniesienia jakości życia mieszkańców, z uwzględnieniem:
 - zrównoważonej mobilności, w tym zwiększenia udziału ruchu rowerowego w transporcie, m.in. poprzez planowanie i realizowanie wzdłuż dróg gminnych pozostałych tras rowerowych pozwalających na powiązanie jednostek osadniczych bezpośrednio z celami codziennych dojazdów do szkoły, pracy i usług lub przystanków i węzłów transportu zbiorowego, mających stanowić jeden z etapów tych podróży (z zachowaniem odpowiednich rozwiązań zapewniających bezpieczeństwo, adekwatnych w szczególności do natężenia ruchu na poszczególnych odcinkach tych dróg),
 - wspólnego planowania rozwoju zabudowy mieszkaniowej w formie kompleksowych zespołów zabudowy, z zapewnieniem w miejscu zamieszkania dostępu do podstawowych usług publicznych, infrastruktury technicznej oraz transportu zbiorowego,
 - potrzeb ochrony obszarów cennych przyrodniczo i ochrony krajobrazu kulturowego oraz tożsamości miejsca,
 - potrzeb kształtowania struktur przestrzennych umożliwiających zachowanie i funkcjonowanie terenów otwartych i zieleni na obszarach zurbanizowanych, powiązanych z miejskimi systemami zieleni,
 - potrzeb ograniczania zagospodarowania terenów dotychczas niezurbanizowanych i zapobieganiu temu zagospodarowaniu,

- potrzeb zachowania obszarów dostępnych publicznie w ramach struktury zagospodarowania przestrzeni miejskich,
 - kształtowania wysokiej jakości przestrzeni publicznych, w tym rewitalizacji obszarów zdegradowanych.
- b. Ograniczenie przeznaczania pod zabudowę podlegającą ochronie przed hałasem terenów narażonych na ponadnormatywne oddziaływanie infrastruktury transportowej.
 - c. Separowanie terenów zabudowy podlegającej ochronie przed hałasem od dużych zwartych kompleksów terenów zabudowy produkcyjnej, usługowej lub produkcyjno-usługowej poprzez ustalenie minimalnych odległości między tymi terenami i kompleksami.
 - d. Zachowywanie pomiędzy jednostkami osadniczymi wolnych od zabudowy i zagospodarowania (z wyłączeniem dróg i sieci uzbrojenia terenu) terenów otwartych lub zalesionych.
 - e. Integrowanie transportu poprzez wyznaczanie oraz budowę gminnych i aglomeracyjnych zintegrowanych węzłów przesiadkowych.
 - f. W przypadku opracowania koncepcji zielonej infrastruktury uwzględnienie ustaleń tej koncepcji w celu zagwarantowania spójnego wdrażania.
 - g. Wskazanie korytarzy ekologicznych, w tym korytarzy rzecznych. Pozostawienie wzdłuż rzek, mniejszych cieków i urządzeń melioracji podstawowych pasów terenów zielonych, wolnych od zabudowy.
 - h. Wskazanie powiązań (ciągłości) terenów zielonych (otwartych), klasyfikowanych ze względu na sposób użytkowania jako obszary leśne, rolnicze, zadrzewione, parkowe, ogrody działkowe oraz związane z wodami powierzchniowymi - w tym mokradłowe.
 - i. Wskazanie obszarów najbardziej odpornych na sytuacje kryzysowe, pozwalających na zapewnienie ludności warunków przetrwania w sytuacjach kryzysowych oraz prowadzenie zadań z zakresu zarządzania kryzysowego – zgodnie z obowiązującymi planami zarządzania kryzysowego.

Nadto należy uwzględnić pozostałe postulaty zawarte w Planie zagospodarowania, jak m.in.:

- Uwzględnienie w polityce przestrzennej możliwości odbudowy, modernizacji i rozbudowy linii kolejowych dla zaspokojenia potrzeb kolejowych przewozów aglomeracyjnych.
- Ograniczenie zabudowy dolin rzecznych (ochrona brzegów rzek przed zabudową, grodzeniem, osuszaniem i niszczeniem szaty roślinnej) w celu zachowania drożności korytarzy ekologicznych i minimalizowania skutków powodzi.
- Uwzględnienie komponentu adaptacyjnego (do zmian klimatu) w dokumentach planistycznych, strategicznych i operacyjnych gminy, w tym m.in. odtwarzanie starorzeczy i obszarów bagiennych jako naturalnych terenów retencyjnych.

- Planowanie terenów nowej zabudowy mieszkaniowej na obszarach znajdujących się poza zasięgiem ponadnormatywnego oddziaływania hałasu.
- Uwzględnienie strefowego rozmieszczenia terenów, polegającego na lokalizacji terenów niepodlegających ochronie akustycznej w sąsiedztwie terenów, na których usytuowane są ponadnormatywne źródła dźwięku.

W obrębie gminy wyodrębniono następujące jednolite części wód powierzchniowych oraz podziemnych:

Tab. 1 Jednolite części wód powierzchniowych i podziemnych w gminie Wińsko.

Jednolite części wód powierzchniowych	Status	Stan	Cel środowiskowy	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
JCWP				
RW60001713968 Nieciecza	naturalne	zły	dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny	zagrożona
RW60001713972 Kanał Dąbie (Strużnik)				
RW600017139672 Jezierzyca do Rowu Stawowego	silnie zmienione	zły	dobry potencjał ekologiczny, dobry stan chemiczny	niezagrożona
RW60001714549 Łacha				zagrożona
RW60001714749 Tynica				
RW600019139699 Jezierzyca od Rowu Stawowego				
RW6000211511 Odra od Wałów Śląskich do Kanału Wschodniego	silnie zmienione	zły	dobry potencjał ekologiczny; możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku cieką istotnego - Odra w obrębie JCWP, dobry stan chemiczny	zagrożona
JCWPD				
Jednolite części wód podziemnych	Ogólna ocena stanu	Cel środowiskowy		Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
GW600078	dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy	dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy		niezagrożona
GW600079				
GW600095	słaby stan chemiczny, dobry stan ilościowy	dobry stan chemiczny; mniej rygorystyczny cel dla parametru Ni (ochrona stanu)		zagrożona

		przed dalszym pogorszeniem), dobry stan ilościowy	
--	--	---	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry.

Jednolite części wód powierzchniowych ¹	Status	Stan	Termin osiągnięcia celów środowiskowych
JCWP			
RW60001713968 Nieciecza	naturalne	dobry stan chemiczny, nie ma możliwości oceny stanu ekologicznego	nie dotyczy
RW60001713972 Kanał Dąbie (Strużnik)	naturalne	zły stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	do 2027 r. (odstępstwo z powodu warunków naturalnych), dla NSP ² - do 2039 r. (odstępstwo z powodu braku możliwości technicznych)
RW600010139671 Jezierzycza do Rowu Stawowego	silnie zmienione	umiarkowany potencjał ekologiczny, dobry stan chemiczny	do 2027 r. (odstępstwo z powodu warunków naturalnych)
RW60001714549 Łacha	naturalne	słaby stan ekologiczny, dobry stan chemiczny	do 2027 r. (odstępstwo z powodu warunków naturalnych)
RW60001714749 Tynica	naturalne	zły stan ekologiczny, dobry stan chemiczny	do 2027 r. (odstępstwo z powodu warunków naturalnych)
RW600019139699 Jezierzycza od Rowu Stawowego	silnie zmienione	dobry stan chemiczny, nie ma możliwości oceny stanu ekologicznego	nie dotyczy
RW6000211511 Odra od Wałów Śląskich do Kanału Wschodniego	silnie zmienione	dobry potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	zagrożona
JCWpd			
Jednolite części wód podziemnych	Ogólna ocena stanu	Termin osiągnięcia celów środowiskowych	Przyczyna odstępstw
GW600079	słaby stan chemiczny i ilościowy	do 2033 r.	warunki naturalne (płytkie występowanie wód zasolonych w podłożu)
GW600095	słaby stan chemiczny,	dobry stan chemiczny; mniej rygorystyczny cel dla parametru Ni (ochrona	zagrożona

¹ W tabeli nie uwzględniono jcwp i jcwpd, które nie zostały wymienione w II aktualizacji.

² NSP - substancje priorytetowe wprowadzone dyrektywą 2013/39/UE.

	dobry stan ilościowy	stanu przed dalszym pogorszeniem), dobry stan ilościowy	
--	----------------------	---	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie II Aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry.

W II Aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry przewidziano szereg działań dla jednolitych części wód znajdujących się na terenie gminy Wińsko:

- wszystkie jcwp: działania wynikające z planów ochrony/planów zadań ochronnych ustanowionych dla obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie;
- Nieciecza: gospodarka ściekowa w aglomeracjach;
- Jezierzycza do Rowu Stawowego: poprawa stanu elementów hydromorfologicznych w zakresie spełnienia celów środowiskowych; udrażnianie przegród poprzecznych i dostosowanie ich do wymagań budowli proekologicznych z uwzględnieniem spełnienia celów środowiskowych; przebudowa budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość biologiczną i spełnienia celów środowiskowych; ocena wpływu budowli poprzecznych na ciągłość biologiczną i cele środowiskowe jcwp; gospodarka ściekowa w aglomeracjach;
- Jezierzycza od Rowu Stawowego: poprawa stanu elementów hydromorfologicznych w zakresie spełnienia celów środowiskowych;
- Łacha: działania kontrolne; działania edukacyjne i doradcze dla rolników;
- Tynica: działania naprawcze dla obszarów chronionych; działania kontrolne; działania edukacyjne i doradcze dla rolników;
- dla wszystkich jcwpd z terenu gminy: analiza możliwości odbudowy/przebudowy systemów melioracyjnych; spowolnienie lub zatrzymanie odpływu wód ze zlewni oraz zwiększenie możliwości retencyjnych zlewni; szkolenia z zakresu dobrowolnego stosowania „Zbioru zaleceń dobrej praktyki rolniczej”, mającego na celu m.in. ochronę wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych; rozpoznanie występowania nowych zanieczyszczeń w wodach podziemnych;
- GW60079: ograniczenie zużycia wody w rolnictwie i przemyśle; opracowanie wniosku na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP); ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP); wsparcie działań organów administracji w zakresie ustanawiania obszarów ochronnych GZWP; dodatkowy przegląd udzielonych pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych; opracowanie dodatku do dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby eksploatacyjne ujęcia wód podziemnych
- GW60095: ograniczenie zużycia wody w rolnictwie i przemyśle; dodatkowy przegląd udzielonych pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych; opracowanie dodatku do dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby eksploatacyjne ujęcia wód podziemnych;

weryfikacja zasobów eksploatacyjnych ujęć wód podziemnych ustalonych na podstawie dokumentacji hydrogeologicznych wykonanych przed 2004 r.

Plan utrzymania wód na obszarze działania Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu przewiduje szereg działań dla ww. jednolitych części wód powierzchniowych, polegających na wycinie zakrzaczeń i zadrzewień, odmulaniu, naprawach pomostów i barierek, usuwaniu zatorów i rumoszu, okresowej likwidacji przemiału po przejściu wezbrania oraz w miejscach tego wymagających, bieżących pracach konserwacyjno-utrzymeniowych na budowach regulacyjnych, monitoringu dna koryta Odry.

W *Planie przeciwdziałania skutkom suszy*, przyjętym Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r., wskazano, że w szczególności obszar dorzecza Odry można uznać za bardzo i silnie zagrożony wystąpieniem suszy atmosferycznej (prawdopodobieństwo przynajmniej raz na 5 lat na 69,3% powierzchni dorzecza Odry, przy czym silnie zagrożone obszary stanowią prawie ¼ jego powierzchni, głównie w środkowym i dolnym biegu). Obszar gminy Wińsko zalicza się także do terenów silnie bądź ekstremalnie zagrożonych występowaniem suszy rolniczej. Jako słabe określono zagrożenie wystąpieniem suszy hydrologicznej oraz jako umiarkowane - zagrożenie suszą hydrogeologiczną. Plan nie przewiduje żadnych konkretnych inwestycji związanych z przeciwdziałaniem suszy na terenie gminy Wińsko, natomiast generalnie dla jednostek samorządu terytorialnego wskazuje następujący katalog zmierzających do tego działań:

- wdrożenie metod technicznych i nietechnicznych spowalniających odpływ wód z terenów rolniczych,
- opracowanie analizy potrzeb i możliwości zwiększenia retencji na gruntach leśnych oraz przyjęcie do realizacji wskazanych w analizie możliwych rozwiązań,
- zintegrowane zarządzanie wodami opadowymi w oparciu o techniki zagospodarowania opadu w miejscu jego wystąpienia,
- budowa obiektów hydrotechnicznych, a tym samym umożliwienie kontroli obiegu wody za pomocą sztucznych zbiorników wodnych lub ziemnych stawów wyłącznie na obszarach, na których nie jest możliwe zastosowanie działań korzystniejszych z punktu widzenia ochrony środowiska,
- uwzględnienie tematyki suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej w ramach planów zarządzania kryzysowego szczebla gminnego,
- tworzenie wraz z wymaganą infrastrukturą alternatywnych ujęć wód lub ich modernizacja na cele zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, z wykorzystaniem wód podziemnych,
- stworzenie procedur w zakresie zapewnienia zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi w przypadku, gdy dotrzymanie ciągłości usług i odpowiednich parametrów dostarczanej przez

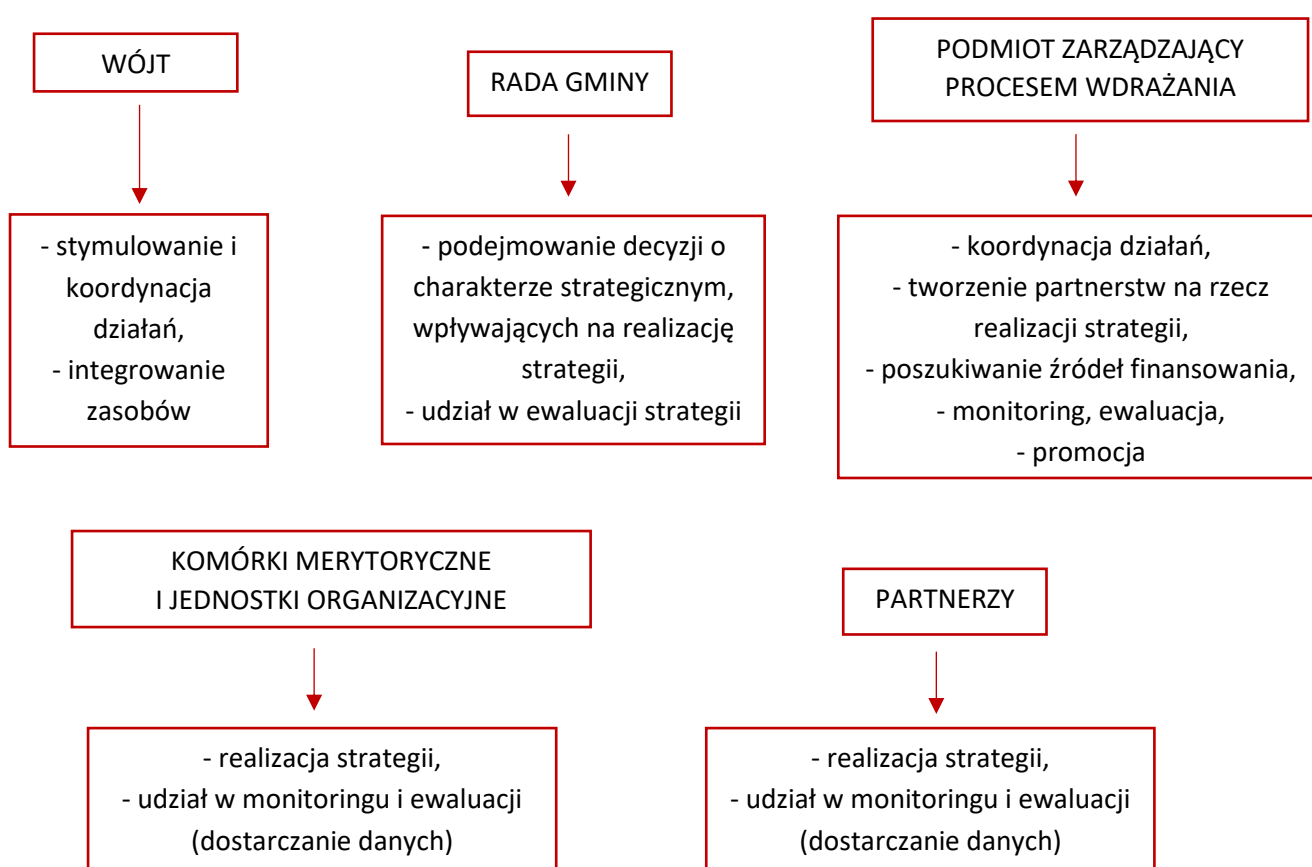
przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne nie jest możliwe lub doznaje ograniczeń w związku z występowaniem zjawiska suszy hydrologicznej lub hydrogeologicznej.

IV. WDRAŻANIE STRATEGII

IV.1. Procedury wdrażania, monitoringu i ewaluacji Strategii

Strategia rozwoju gminy to dokument, który wyznacza najważniejsze cele oraz służące ich osiągnięciu kierunki działań. Choć przede wszystkim za realizację odpowiada gmina oraz jej jednostki organizacyjne, to istotne jest dążenie do włączenia w ten proces także innych podmiotów. Należy tu jednak uwzględnić, że gmina nie ma możliwości wywierania nacisku na podmioty niezależne i dużo zależeć będzie od ich chęci zaangażowania się.

Rys. 4 System zarządzania wdrażaniem strategii rozwoju gminy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Strategia rozwoju gminy. Podręcznik praktyczny*, s. 99.

Realizacja Strategii opierać się będzie na następujących zasadach:

- partycypacja i partnerstwo,
- otwartość,
- aktywność,
- transparentność,
- elastyczność,
- efektywność,

- konsekwencja.

Podmiotem koordynującym wdrażanie zapisów Strategii będzie Wójt Gminy Wińsko przy wsparciu przede wszystkim Referatu Inwestycji i Rozwoju. Wdrażanie realizowane będzie przez komórki merytoryczne Urzędu Gminy, gminne jednostki organizacyjne oraz inne podmioty prowadzące działalność na terenie gminy.

Wdrożeniu Strategii służyć będą dokumenty wykonawcze (fakultatywne i obligatoryjne), których przygotowanie przez jednostki samorządu terytorialnego już teraz regulują różne akty prawne. Poniższa tabela przedstawia zestawienie różnych dokumentów, które mogą wpływać na realizację poszczególnych celów Strategii. Nie jest to jednak katalog zamknięty, co oznacza, że gmina może tworzyć inne niż wymienione dokumenty programowe w celu rozwiązywania poszczególnych problemów. Ponadto ze względu na dłuższy okres obowiązywania niniejszej Strategii niż zakres czasowy wymienionych w tabeli dokumentów oraz fakt, iż część z nich przygotowana jest na rok, usunięto z ich tytułów daty.

Tab. 2 Plan wykonawczy Strategii Rozwoju Gminy Wińsko na lata 2022-2032.

Cel strategiczny	Dokumenty wykonawcze
ROZWÓJ LOKALNEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI BAZUJĄCY NA LOKALNYCH ZASOBACH	• Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego • miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego • Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Wińsko
ODBUDOWA I UMACNIANIE UCZESTNICTWA MIESZKAŃCÓW W ŻYCIU SPOŁECZNYM	• Program współpracy Gminy Wińsko z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego • Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Wińsko na lata 2021-2025 • Sołeckie Strategie Rozwoju Wsi • Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wińsko 2016-2026 • Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień dla gminy Wińsko • Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Wińsko na lata 2021 – 2023 • Gminny Program Rewitalizacji • Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Wińsko
NOWOCZESNA, EKOLOGICZNA I PRZYJAZNA DLA MIESZKAŃCÓW INFRASTRUKTURA GMINNA	• Gminny Program Rewitalizacji • Sołeckie Strategie Rozwoju Wsi • Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego • miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego • Plan Gospodarki Niskoemisyjnej

	• Projekt założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Wińsko na lata 2021-2024 z perspektywa do 2036 r. • Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wińsko na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029 • Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Wińsko • Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Wińsko
--	---

Źródło: opracowanie własne.

Niniejsza Strategia podlegać będzie aktualizacji zgodnie z art. 10f ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym, tj. jeżeli wymagać tego będzie sytuacja społeczna, gospodarcza lub przestrzenna gminy albo gdy będzie to konieczne dla zachowania jej spójności ze strategią rozwoju województwa. W takiej sytuacji przygotowany projekt Strategii uwzględniający te zmiany podlega konsultacjom społecznym oraz opiniowaniu przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego, a następnie podlega przyjęciu przez Radę Gminy.

Efektywnemu wdrażaniu Strategii służą procedury monitorowania i ewaluacji. Za dokonywanie procesów kontroli realizacji dokumentu odpowiadać będzie również Referat Rozwoju i Inwestycji.

Skuteczny monitoring wdrażania zapisów Strategii oraz ewaluacja (ocena, na ile założone cele i ich realizacja przyczyniają się do poprawy jakości życia w gminie) wymaga powołania zespołu ds. monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju gminy Wińsko. W związku z tym, że w momencie opracowywania strategii rozwoju, gmina przygotowuje także gminny program rewitalizacji, co do którego istnieje ustawowy wymóg oceny realizacji przy współpracy Komitetu Rewitalizacji (dalej: KR), dla uproszczenia procedur zakłada się zaangażowanie jego członków także do oceny skuteczności i efektywności wdrażania strategii. Taka formuła ma szanse stać się bardziej efektywną niż tworzenie kilku ciał odpowiedzialnych za ocenę skuteczności realizacji różnych dokumentów strategicznych gminy.

Dokładne zasady powoływania i funkcjonowania Komitetu określi stosowna uchwała Rady Gminy Wińsko. Ponieważ jednak KR co do zasady koncentruje się na projektach i przedsięwzięciach rewitalizacyjnych wpisanych do gminnego programu rewitalizacji oraz realizowanych na obszarach rewitalizacji, niezbędne będzie rozszerzenie pola jego działania na całą gminę. W tym celu można tworzyć grupy robocze lub zapraszać dodatkowe osoby, przede wszystkim kierowników jednostek organizacyjnych gminy, komórek merytorycznych Urzędu Gminy, sołtysów, radnych, przedstawicieli organizacji pozarządowych itp., działających na terenie gminy. Dopuszczalnym rozwiązaniem jest również powołanie stałej grupy w ramach KR, która odpowiadać będzie za monitorowanie realizacji Strategii Rozwoju Gminy.

Ważne, aby przedstawiciele strony społecznej stanowili minimum $\frac{1}{3}$ składu. Spotkania odbywać się będą co najmniej raz w roku. Jego pracami będzie kierował Wójt gminy Wińsko lub osoba przez niego wskazana. Tryb pracy ustalą wspólnie jego członkowie. Komitet będzie odpowiedzialny za opracowanie do końca marca każdego roku raportu z postępów we wdrażaniu zapisów Strategii, uwzględniającego ewentualne bariery w realizacji zadań, powody ich wystąpienia oraz rekomendowane środki zaradcze. Raport powinien zawierać także ogólną ocenę realizacji zapisów Strategii pod kątem skuteczności (czy zamierzone cele zostały osiągnięte), efektywności (proporcji nakładów ludzkich, finansowych, rzeczowych etc. do osiągniętych rezultatów) oraz trafności (czy dobór celów operacyjnych przełożył się na realizację celów strategicznych). Wnioski zawarte w raporcie powinny zostać uwzględnione w Raporcie o stanie gminy, przygotowywanym corocznie w celu uzyskania przez Wójta wotum zaufania. Treść raportu podawana jest do publicznej wiadomości między innymi poprzez: publikację na stronie internetowej Urzędu Gminy, stronie gminy na portalu społecznościowym, wysyłkę mailową do radnych, kierowników jednostek organizacyjnych gminy, sołtysów, kierowników komórek organizacyjnych czy przedstawicieli lokalnych organizacji pozarządowych. Poza tym każdy mieszkaniec uzyska prawo wglądu do raportów KR w Urzędzie Gminy.

Monitoring prowadzony będzie w cyklu rocznym, bowiem jego celem jest zapewnienie ciągłości, prawidłowości i efektywności realizacji Strategii. Pozwoli na zidentyfikowanie zagrożeń w ramach realizacji poszczególnych kierunków działań i podjęcie odpowiednich środków zaradczych. Monitoring będzie się opierał na analizie, jakie konkretne projekty były wdrażane w ramach poszczególnych kierunków działania i w jakim stopniu zostały zrealizowane. Narzędziem służącym jego dokonywaniu będzie karta monitoringu kierunków działań. Dane niezbędne do realizacji monitoringu będą dostarczały komórki merytoryczne i jednostki organizacyjne gminy, ewentualnie - w sytuacji współpracy z innymi podmiotami (gospodarczymi, społecznymi, itp.) - podmioty zewnętrzne.

Tab. 3 Karta monitoringu kierunków działań zawartych w Strategii Rozwoju Gminy Wińsko na lata 2022-2032.

Podjęte działanie	Planowany okres zakończenia	Poziom zaangażowania prac [%]	Zakres zrealizowanych działań	Zidentyfikowane problemy	Planowane/ podjęte działania naprawcze
Cel strategiczny ROZWÓJ LOKALNEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI BAZUJĄCY NA LOKALNYCH ZASOBACH					
Cel operacyjny SPÓJNA I KOMPLEKSOWA OFERTA UDOGODNIENI DLA PRZEDSIĘBIORCÓW FUNKCJONUJĄCYCH ORAZ ZAINTERESOWANYCH PROWADZENIEM DZIAŁALNOŚCI W GMINIE WIŃSKO					
Rozwój i modernizacja gminnej sieci drogowej, w tym dróg dojazdowych do gruntów rolnych					
Kontynuowanie starań na rzecz					

remontów dróg powiatowych i wojewódzkich biegnących przez teren gminy.					
...					
Cel operacyjny WZMOCNIENIE ROZWOJU TURYSTYKI LOKALNEJ W OPARCIU O WALORY ŚRODOWISKOWE I KULTUROWE GMINY					
...					
Cel strategiczny ODBUDOWA I UMACNIANIE UCZESTNICTWA MIESZKAŃCÓW W ŻYCIU SPOŁECZNYM					
Cel operacyjny ROZWÓJ INSTYTUCJONALNY GMINY WIŃSKO					
...					

Źródło: opracowanie własne.

Proces ewaluacji prowadzony będzie w dwóch „punktach” obowiązywania Strategii. Samo jej uchwalenie zostanie poprzedzone ewaluacją ex-ante, zgodnie z zapisami ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, służącą ocenie planowanej interwencji. Wyniki tego rodzaju ewaluacji mogą poprawić jakość planowanej do wdrożenia interwencji. Pozwalają ocenić trafność, przewidywaną skuteczność oraz efektywność realizacji strategii. Natomiast po przyjęciu przez Radę Gminy Strategii Rozwoju, prowadzone mogą być ewaluacje on-going oraz ex-post. Ewaluacja on-going służy usprawnieniu procesu wdrażania dokumentu, pozyskiwaniu informacji pozwalających na rozwiązywanie problemów (niedających się zidentyfikować tylko na poziomie monitoringu) oraz stanowi podstawę do wprowadzenia ewentualnych zmian zapisów Strategii. Opiera się na ocenie warunków zewnętrznych wdrażania Strategii (np. zmian przepisów prawa), systemu zarządzania i wdrażania Strategii, porównania celów z wynikami Strategii. Ewaluacja ex-post ocenia realne efekty wprowadzonych interwencji w oparciu o kryteria: skuteczności, efektywności, użyteczności i trwałości. Pozwala ona ustalić, czy założone cele zostały osiągnięte, w jakim stopniu oraz czy proces ich realizacji był efektywny. Uzyskane wyniki mogą posłużyć do usprawnienia planowanych działań. Podstawę do ewaluacji stanowić będą analizy jakościowe, desk research, odnoszące się do wskaźników uwzględnianych na etapie opracowania diagnozy.

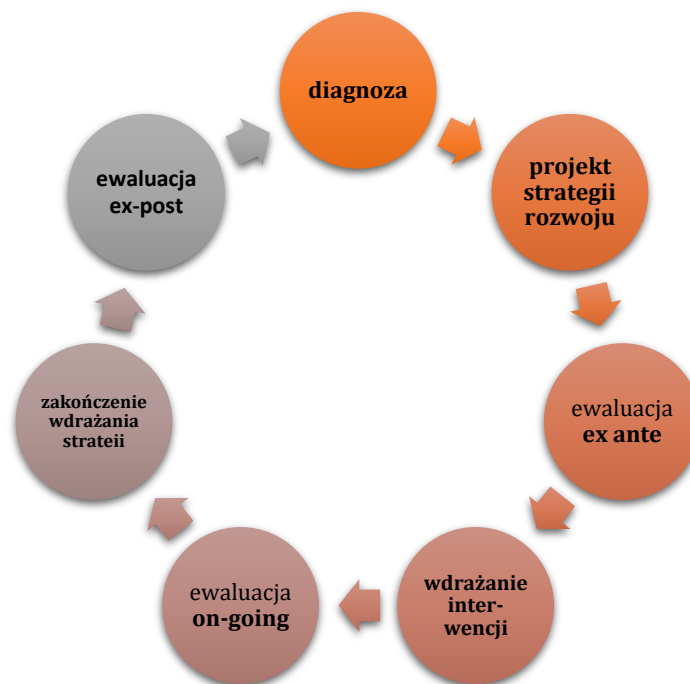
Ewaluacja on-going zostanie dla niniejszego dokumentu przeprowadzona w 2028 r., co pozwoli ocenić skuteczność działań podejmowanych przez „połowę” okresu obowiązywania Strategii. Jej efektem może być proces aktualizacji dokumentu, polegający w szczególności na zmianie/dodaniu/usunięciu kierunków działań. Natomiast ewaluacja ex-post przeprowadzona zostanie w 2033 r., za cały okres obowiązywania Strategii. W przypadku obu opracowań podstawę stanowić będzie analiza danych zastanych (głównie statystycznych), jednak nie wyklucza się wykonywania analiz o charakterze jakościowym (np. wywiady pogłębione, ankiety). Do ich realizacji wykorzystane zostaną wskaźniki uwzględnione na etapie opracowania diagnozy strategicznej gminy, tj.:

- zmiana liczby mieszkańców gminy,

- udział ekonomicznych grup ludności w ogóle mieszkańców,
- poziom bezrobocia,
- liczba podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 1000 mieszkańców,
- zmiana liczby gospodarstw rolnych oraz udział gospodarstw rolnych w poszczególnych grupach powierzchni,
- poziom przestępczości i wykrywalności przestępstw,
- zmiana liczby osób korzystających z pomocy społecznej z uwzględnieniem powodów korzystania,
- średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty,
- poziom czytelnictwa w gminie,
- wydatki na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe,
- korzystający z instalacji wodociągowych i kanalizacyjnych w gminie (%),
- udział dróg gminnych o nawierzchni gruntowej w ogólnej długości tych dróg,
- liczba mieszkań na 1000 mieszkańców.

Raporty z przeprowadzonych ewaluacji będą przygotowywane do końca trzeciego kwartału następującego po roku kończącym okres ewaluowany. Każdy raport będzie przedstawiany radnym i osobom zainteresowanym na najbliższej sesji Rady Gminy do zapoznania (tak jak dzieje się to z rocznymi sprawozdaniami np. z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej).

Rys. 5 Model wdrażania interwencji publicznych w postaci strategii rozwoju gminy.

Źródło: opracowanie własne.

IV.2. Ramy finansowe realizacji Strategii

Oszacowanie środków finansowych niezbędnych do realizacji zapisów Strategii Rozwoju Gminy jest bardzo trudne. Poza pewnymi ogólnymi założeniami najbardziej niezbędnych działań, powinno się uwzględnić zapisy dokumentów wykonawczych. Uwzględniając tylko zapisy Wieloletniej Prognozy Finansowej do 2032 r. szacunkowy koszt realizacji polityk publicznych to 502 892 899,62 zł, w tym w poszczególnych latach:

- 54 517 509,84 zł - 2022 r.,
- 41 304 604,78 zł w 2023 r.,
- 39 628 234,00 zł w 2024 r.,
- 41 107 841,00 zł w 2025 r.,
- 42 478 115,00 zł w 2026 r.,
- 43 856 370,00 zł w 2027 r.,
- 45 339 931,00 zł w 2028 r.,
- 46 779 568,00 zł w 2029 r.,
- 48 168 077,00 zł w 2030 r.,
- 49 197 582,00 zł w 2031 r.,
- 50 515 067,00 zł w 2032 r.

Oczywiście samodzielne sfinansowanie przez gminę tak kosztownych inwestycji nie jest możliwe. Tym bardziej, że poza realizacją projektów infrastrukturalnych, gmina kładzie i planuje nadal kłaść duży nacisk na projekty socjalne i społeczne, o charakterze „miękkim”, co również wymaga kolejnych nakładów finansowych. Dla prowadzenia skutecznej i efektywnej interwencji publicznej będą wykorzystywane wszystkie dostępne środki finansowe, pochodzące m.in. z następujących źródeł:

- środki budżetu jednostek samorządu terytorialnego, w tym regionalne, powiatowe oraz środki własne gminy,
- środki pochodzące z budżetu państwa (pozostające w dyspozycji poszczególnych ministerstw, dedykowane fundusze i programy),
- środki funduszy celowych, np. pochodzące z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego, Inicjatyw Wspólnotowych oraz Wspólnej Polityki Rolnej (obecne i przyszłe programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym),
- inne fundusze ze źródeł europejskich jak np. fundusze norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego,

- środki sektora prywatnego, w tym formuła partnerstwa publiczno-prywatnego oraz fundusze sektora pozarządowego,
- kredyty bankowe, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe,
- dodatkowe formy wsparcia dostępne w ramach specjalnych linii budżetowych, np. tarcz antykrzysowych.

Spis tabel

Tab. 1 Jednolite części wód powierzchniowych i podziemnych w gminie Wińsko.	33
Tab. 2 Plan wykonawczy Strategii Rozwoju Gminy Wińsko na lata 2022-2032.	39
Tab. 3 Karta monitoringu kierunków działań zawartych w Strategii Rozwoju Gminy Wińsko na lata 2022-2032.	41

Spis rysunków

Rys. 1 Położenie gminy Wińsko na tle województwa dolnośląskiego z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych.	19
Rys. 2 Północna część obszaru cennego przyrodniczo w województwie dolnośląskim.....	20
Rys. 3 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Wińsko.....	24
Rys. 4 System zarządzania wdrażaniem strategii rozwoju gminy.....	38
Rys. 5 Model wdrażania interwencji publicznych w postaci strategii rozwoju gminy.	43